Ivan Turgenjev

Assja

Bibliotek 1800

Ivan Turgenjev

Assja

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Ivan Turgenjev: *Assja* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Ivan Turgenjev: *Assja* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

I

Jeg var dengang, begyndte N. N., fem og tyve år gammel, – De ser, det er begivenheder fra længst forsvundne dage. Jeg var lige blevet færdig med mine studeringer og var rejst udenlands, ikke for "at fuldende min opdragelse" (som man på den tid plejede at sige), men ene og alene fordi jeg længtes efter at se mig om i verden. Jeg var rask, ung, glad, havde penge nok, kendte ikke til sorger, jeg gav alle bekymringer en god dag og gjorde, hvad jeg havde lyst til, kort sagt, jeg stod i fuldt flor. Det faldt mig aldrig ind dengang, at mennesket ikke er en plante, og at dets blomstringstid ikke varer ret lange. Når man er ung, spiser man kandiserede honningkager i den tro, at de og intet andet er det daglige brød; men der kommer en tid, da man forgæves strækker hånden ud efter en tør brødskorpe, dog, det er ikke umagen værd at tale om det.

Jeg rejste uden mål eller plan, gjorde holdt, hvor jeg fandt behag i at blive, og drog videre, så snart jeg følte trang til at se nye ansigter, – ja, navnlig: ansigter. Jeg brød mig kun om mennesker; jeg hadede disse seværdige mindesmærker, disse samlinger af sjældenheder, og det blotte syn af en "lohndiener" stemte mig kedsommelig eller irriterede mig; i Dresdens "Grünes Gewölbe" Note 1) havde jeg nær mistet min forstand. Naturen gjorde et stærkt indtryk på mig; men jeg holdt dog ikke af dens såkaldte skønheder, af dens mægtige bjerge, klipper og vandfald: jeg holdt ikke af, at den trængte sig ind på mig og forstyrrede mig. Ansigterne derimod, de levende, menneskelige ansigter, menneskenes tale, bevægelser, latter – det var noget,

jeg ikke kunne undvære. Jeg følte mig altid besynderlig let og vel til mode midt i vrimlen; det morede mig at lade mig drive af strømmen, at skrige i kor med de andre og så at se, hvorledes disse andre skreg. Det morede mig at iagttage menneskene ... Ja, jeg var ikke blot iagttager, jeg betragtede dem med en vis glad og umættelig nysgerrighed. Men, nu kommer jeg igen bort fra min fortælling.

Altså, for tyve år siden opholdt jeg mig i den lille tyske by S., som ligger på den venstre Rhinbred. Jeg søgte ensomhed; jeg var blevet truffet i hjertet af en ung enke, som jeg havde stiftet bekendtskab med ved et badested. Hun var meget smuk og meget klog, koketterede med alle, også med mig stakkels fyr, og havde i begyndelsen endog givet mig håb, men krænkede mig senere på det føleligste ved at foretrække en rødmosset bayersk løjtnant. Når jeg skal være ærlig, var mit hjertesår just ikke videre dybt; men jeg anså det dog for min skyldighed i nogen tid at føre en melankolsk og tilbagetrukket tilværelse – ja, hvad kan ungdommen dog ikke finde fornøjelse i! – og jeg opslog derfor min bolig i S.

Denne lille by behagede mig, dels på grund af sin beliggenhed ved foden af to høje bakker, på grund af sine gamle mure og tårne, sine hundredårige lindetræer og sine stejle broer over den klare lille bæk, der flød ud i Rhinen, dels og hovedsagelig dog på grund af sin fortræffelige vin. I de snævre gader spadserede om aftenen, straks efter solnedgang (det var i juni måned), søde små, blondlokkede rhinlænderinder, der hilste den fremmede, som de mødte, med et yndigt "god aften!"; – nogle af dem gik end ikke hjem, når månen allerede dukkede op bag de gamle huses spidse tage, og når stenbroens små sten

aftegnede sig tydeligt i dens ubevægelige stråler. Hvor det var dejligt på den tid at slentre om i byen; månen syntes at stirre ufravendt ned på den fra sin skyfri himmel, og byen mærkede dens blik og lå ganske stille, sagte slumrende, helt omflydt af månelyset, af dette rolige og dog så mildt bevægende lys. Hanen oppe på det høje gotiske klokketårn glimtede med en matgylden glans, og med den samme gyldne glans funklede strømstriberne ude på bækkens dunkelt glinsende flade; små lys (tyskeren er sparsommelig!) brændte beskedent i de smalle vinduer under skifertagene; vinrankerne strakte hemmelighedsfuldt deres snoede stængler frem fra muren – så svirrede noget forbi i skyggen af den gamle brønd henne på den trekantede torveplads, pludselig lød natvægterens søvnige fløjten, en godmodig hund knurrede halvhøjt, og luften strøg så blødt over ens ansigt og lindetræerne duftede så sødt, at brystet uvilkårligt åndede dybere og dybere, og ordet "Gretchen" gled hen over læberne, halvt som udråb, halvt som spørgsmål.

Byen S. ligger i to versts afstand fra Rhinen. Jeg gik ofte hen og betragtede den majestætiske strøm og blev siddende hele timer på stenbænken under det fritstående, mægtige egetræ, mens jeg, ikke uden anstrengelse, tænkte på min troløse enke. En lille madonnastatue med et næsten barnligt ansigt og et rødt, af sværd gennemboret hjerte på brystet, stirrede sørgmodigt frem mellem grenene. Lige overfor på den modsatte bred lå byen L., der var noget større end den, jeg havde taget ophold i. En aften sad jeg på min yndlingsbænk og så frem for mig, snart på floden, snart på himlen, snart på vinbjergene. Foran mig klatrede nogle lyshårede drenge omkring på en båd, der var trukket op på bredden, og som nu lå

væltet om med den tjærede køl i vejret. Små skibe med svagt udspændte sejl drog langsomt hen ad floden, grønne bølgekrusninger gled sagte rislende forbi mig. Pludselig lød der musik; jeg lyttede. I byen L. blev der spillet en vals, kontrabassen brummede nu og da, violinen klang utydeligt igennem, fløjten trilrede op, som den var besat.

"Hvad er det?" spurgte jeg en gammel mand med plysses vest, blå strømper og sko med spænder, som kom forbi.

"Det," svarede han – og flyttede pibespidsen fra den ene mundkrog over i den anden, "det er studenterne fra B., som holder kommers."

"Jeg kunne egentlig have lyst til at se på den kommers," tænkte jeg ved mig selv, "jeg har jo desuden endnu aldrig varet i L." Jeg opsøgte en færgemand og lod mig sætte over.

II

Det er måske ikke almindeligt bekendt, hvad en sådan kommers er for noget. En kommers er en ejendommelig slags drikkegilde, som et lands eller et broderskabs (landsmandsskabs) studenter slår sig sammen om. Næsten alle deltagerne i en kommers er iført det fra Arilds tid for tyske studenter sædvanlige kostume: kort snorefrakke, høje støvler og en lille hue, der er kantet med kulørte bånd. I reglen forsamler studenterne sig om middagen under seniorens forsæde og svirer til den lyse morgen, drikker, synger sange – den om "der Landesvater" samt *Gaudeamus* – ryger og gør det af med filistrene; undertiden lejer de sig også et musikkorps.

Det var netop en sådan kommers, der blev fejret i byen L. udenfor et lille værtshus, som hed *Solen*, i en have, der stødte op til landevejen. Fra værtshuset og i haven vajede flag; studenterne sad ved borde under nogle afstudsede lindetræer; under et af bordene lå der en stor dogge; lidt afsides, i et vedbendlysthus, sad musikanterne og spillede løs det bedste de kunne, mens de fra tid til anden styrkede sig ved en slurk øl. Ude på vejen, bag ved det lave havegærde, havde der samlet sig en stor hob mennesker; de gode borgere i byen L. ville dog ikke forsømme lejligheden til at tage de fremmede gæster i øjesyn. Jeg blandede mig mellem tilskuerne. Det morede mig at betragte studenternes ansigter; deres omfavnelser, deres udråb, ungdommens uskyldige koketteren, de lynende blikke, den ubevidste latter – den bedste latter i verden – alle disse tiltalende ytringer af et ungdommeligt frisk liv, denne kæmpen

og stræben fremad – ligegyldigt hvorhen, blot fremad! – dette godmodige, frie væsen rørte mig og virkede smittende på mig. "Skulle du gå hen til dem?" tænkte jeg ved mig selv …

"Har du så set nok, Assja?" spurgte pludselig en mandsstemme på russisk lige bag ved mig.

"Lad os blive lidt endnu," svarede en anden, en kvindestemme i samme sprog.

Jeg vendte mig hurtigt om … Mit øje faldt på en smuk ung mand i en vid jakke og med en hue på hovedet; en ung pige holdt ham under armen; hun var ikke synderlig høj; en stråhat skjulte hele den øverste del af hendes ansigt.

"De er russere?" udbrød jeg uvilkårligt. Den unge mand smilede og sagde:

"Ja, vi er russere."

"Jeg havde ikke ventet … i denne afsides liggende egn …" begyndte jeg.

"Vi lige så lidt," afbrød han mig, "men hvad gør det? Så meget desto bedre. Må vi præsentere os selv for Dem: mit navn er Gagin, og det er min" – han standsede et øjeblik – "min søster. Og De hedder, om vi tør være så fri?"

Jeg sagde, hvem jeg var, og vi gav os til at passiare sammen. Jeg fik at vide, at Gagin ligesom jeg rejste for sin fornøjelse, samt at han for en uge siden var ankommet til byen L. og havde slået sig til ro der. Ærligt talt holdt jeg ikke af at gøre bekendtskab med russere i udlandet. Jeg kunne kende dem endog langt borte fra på deres gang, på snittet i deres klædning, men især dog på minespillet i deres ansigter. Det selvtilfredse, foragtelige, hyppigt også befalende udtryk stiftede pludselig om til et ængsteligt og forsigtigt … I en håndevending var hele

personen råbt ud under gevær, blikket strejfede usikkert om ... "Har jeg monstro sagt en dumhed, ler man ad mig?" syntes dette forvirrede blik at sige. I næste nu var ansigtet atter lagt i de majestætiske folder, som kun nu og da slog over i det stupide. Ja, jeg skyede russerne; men Gagin faldt straks i min smag. Man møder undertiden i livet lykkelige ansigter, som enhver føler sig tiltalt af, som man føler sig ligesom oplivet og kærtegnet ved at betragte. Gagin havde sådant et åbent, vindende ansigt med store, milde øjne og et blødt, krøllet hår. Han talte således, at man uden at se på ham, alene af klangen i hans stemme, kunne mærke, at han smilede.

Den unge pige, som han havde kaldt sin søster, forekom mig straks ved det første øjekast meget indtagende. Der lå noget ejendommeligt, noget jeg ved ikke hvad i hvert eneste træk i hendes solbrændte, runde ansigt med den temmelig lille, fintformede næse, de næsten barnerunde kinder og de dunkle, klare øjne. Hun var sirligt bygget, men, som det syntes, endnu ikke helt udviklet. Hun lignede slet ikke broderen.

"Går De med os hjem?" spurgte Gagin mig; "jeg tænker, vi har fået nok af at se på tyskerne. Vore landsmænd ville jo rimeligvis have slået nogle vinduer ind og brækket stole i stykker, men dette her er dog igen lidt for pænt. Hvad siger du, Assja, skal vi gå hjem?"

Den unge pige nikkede let til svar.

"Vi bor udenfor byen," vedblev Gagin, "oppe på toppen af et vinbjerg, i et ensomt liggende lille hus. Vi bor glimrende, nu skal De blot selv se. Værtinden har lovet at lave oplagt mælk til os. Forresten bliver det jo også snart mørkt, og så er det dog behageligere for Dem at sejle over Rhinen i måneskin."

Vi begav os på vej. Gennem en lav byport (en gammel mur af utilhuggede sten omgav byen til alle sider; selv skydeskårene var endnu ikke faldet helt sammen) kom vi ud i det fri, og efter at vi var gået en hundrede skridt langs med et stengærde, standsede vi foran en smal lille låge. Gagin åbnede den og førte os ad en stejl sti op ad bjerget. På begge sider var skråningerne beplantet med vinstokke; solen var lige gået ned, og et dæmpet, purpurrødt skær hvilede over de grønne ranker, de lange stokke, den faste, med flade stykker skifer eller sten tæt oversåede jord samt over den hvide mur i det lille hus med det skæve, vejrslagne bindingsværk og de fire klare vinduer, der lå øverst oppe på toppen af det bjerg, vi var i færd med at klavre op ad.

"Der bor vi!" råbte Gagin, da vi nærmede os huset; "og der bringer vor værtinde os allerede den omtalte mælk. Godaften, madam. Vi vil straks give os i lag med den, men først," afbrød han sig selv, "se Dem engang om. Hvad siger De til den udsigt?"

Udsigten var virkelig vidunderlig dejlig. Foran os lå Rhinen som en sølvstribe mellem grønne bredder; på et enkelt sted glødede den som purpur i den nedgående sols stråler. I den lille by nede ved bredden kunne man se hver eneste gade og hvert hus; høje og marker bredte sig rundt om os i stor udstrækning. Der var yndigt dernede, men der var dog endnu smukkere oven over os: himlens rene og dybe farve, den klare, gennemsigtige luft gjorde især et besynderligt indtryk på mig. Let og frejdigt vuggede den sig og gled i svage svingninger hen gennem rummet, som følte også den sig mere fri heroppe på højden.

"Det er et fortryllende sted, De har valgt Dem til bopæl," sagde jeg.

"Assja har opdaget det," svarede Gagin; "nå, Assja, gør så bordet i stand. Lad det alt sammen bringe herud; vi vil spise vor aftensmad i det fri. Her hører man musikken bedst. Har De ikke også lagt mærke til det?" tilføjede han; "nærved er der i reglen ingen stads ved en vals – noget flovt og plumpt klimpreri; men i afstand tager den sig ypperligt ud, sætter alle hjertets romantiske strenge i svingning." – Assja (hun hed egentlig Anna, men Gagin kaldte hende Assja, og man vil tillade mig at gøre det samme) Assja gik ind i huset og kom kort efter tilbage med værtinden. De bar i forening et stort tebræt, hvorpå der stod en kande mælk, tallerkener, skeer, sukker, bær og brød. Vi satte os til bords og begyndte at spise. Assja tog sin hat af; hendes sorte, temmelig kort afklippede hår, der var friseret på drengevis, faldt i tætte lokker ned over skuldrene og nakken. I førstningen var hun ligesom lidt ængstelig for mig, men Gagin sagde til hende:

"Du behøver ikke at være bange, Assja, han gør dig ikke fortræd!"

Hun smilede, og senere begyndte hun et par gange af sig selv at tale til mig. Jeg har aldrig set et mere bevægeligt væsen. Hun sad ikke rolig et minut; hun rejste sig, løb ind i huset, kom atter ud, nynnede halvhøjt og lo hyppigt, på en forunderlig måde; man fik det indtryk, at hun ikke lo af det, der blev sagt, men af et eller andet, som tilfældigvis faldt hende ind. Hendes store øjne så åbent, lyst og kækt omkring sig; kun nu og da blinkede hun næsten umærkeligt med øjenlågene, og så blev hele blikket pludselig tankefuldt og blidt.

Vi blev siddende og passiarede i omtrent et par timers tid. Dagen var for længe siden forbi, og aftenen, der lidt efter lidt

fra purpurrødt var gået over til en lys rosenfarve og derefter til et blegt gråt, skiftede omsider om med nat; men vor samtale gled ustandselig videre, stille og fredelig, som luften, der omgav os. Gagin lod en flaske rhinskvin hente, og vi tømte den langsomt. Man kunne endnu stadig høre musikken; men tonerne syntes at være blevet mere bløde og milde; der blev tændt lys nede i byen og på floden. Pludselig sænkede Assja hovedet, så lokkerne faldt ned over hendes øjne, hun blev tavs og trak vejret dybt; lidt efter sagde hun, at hun ville sove, og gik ind i huset; men jeg så, at hun længe blev stående bag det lukkede vindue, uden at tænde lys. Endelig kom månen frem og lod sine stråler spille på vandfladen, alt blev lyst, sank hen i skygger, skiftede form, ja selv vinen i vore slebne glas funklede med en hemmelighedsfuld glans. Vinden var faldet af, den havde ligesom trukket vingerne ind under sig og lagt sig helt til hvile; en natlig, aromatisk varme steg op fra jorden.

"Nu er det på tide!" udbrød jeg, "ellers får jeg heller ikke fat i en færgemand."

"Ja, nu er det på tide," gentog Gagin.

Vi steg ned ad fodstien. Pludselig rullede der sten ned bagved os, – det var Assja, som kom løbende.

"Hvad for noget, sover du ikke?" spurgte broderen; men hun løb forbi os uden at svare. I værtshusets have havde studenterne tændt en del lamper; nogle af dem brændte endnu med svag flamme og kastede nedenfra et festligt eller fantastisk lys op over druernes løvværk. Ved flodbredden traf vi Assja; hun snakkede med færgemanden. Jeg sprang i båden og sagde farvel til mine ny venner. Gagin lovede at besøge mig næste dag; jeg trykkede hans hånd og rakte Assja min; men hun så kun på

mig og nikkede med hovedet. Båden stødte fra og gled rask hen over strømmen. Færgemanden, en kraftig gammel fyr, trak med anstrengelse årerne gennem de mørke vande.

"De er sejlet ind i månestrålerne og har revet dem midt over," råbte Assja efter mig.

Jeg så ned – bølgerne plaskede, slørede og sorte, rundt omkring båden.

"Levvel!" lød det endnu engang med hendes stemme ud til mig.

"Farvel til i morgen!" tilføjede Gagin.

Båden lagde til land. Jeg steg ud og så tilbage. På den modsatte bred var der ikke længere nogen at se. Månestrålerne lå igen som en gylden bro tværs over floden. Som en afskedshilsen klang tonerne af en gammel vals af Lanner over til mig. Ja, Gagin havde ret: jeg følte, hvorledes alle mit hjertes strenge svarede bævende på denne melodi. Jeg gik hjem over de halvlyse marker og indåndede i lange drag den balsamiske luft; ganske udmattet af søde, ubestemte og uendelige forventninger nåede jeg mit værelse. Jeg følte mig så lykkelig … Over hvad? Jeg ønskede intet, tænkte på intet … jeg var lykkelig.

Næsten leende under den fulde følelse af de behagelige og skiftende indtryk sank jeg ned i min seng og havde allerede lukket øjnene, da det pludselig faldt mig ind, at jeg hele aftenen ikke havde tænkt en eneste gang på min grusomme skønne. "Nå, hvad vil så det sige?" spurgte jeg mig selv, "er du måske ikke forelsket?" Men jeg havde næppe stillet mig selv dette spørgsmål, før jeg – således forekommer det mig – allerede var sovet ind, som et barn i sin vugge.

III

Næste morgen (jeg lå vågen, men var endnu ikke stået op) bankede nogen med en stok på mit vindue, og en stemme, som jeg straks kunne høre var Gagins, nynnede:

"Du sover endnu?
Lad min guitar dig vække ..."

Jeg skyndte mig at lukke op for ham.

"Godmorgen," sagde Gagin, idet han trådte ind; "ja, jeg forstyrrer Dem lidt tidligt, men se blot, hvad det er for en morgen! Friskhed, dug, lærkerne synger ..." Med sit lyse, krøllede hår, den bare hals og sunde teint var han selv frisk som morgenen.

Jeg klædte mig på; vi gik ud i haven, satte os på en bænk, lod kaffen bringe ud til os og begyndte at passiare. Gagin meddelte mig sine fremtidsplaner: ret formuende og fuldstændig uafhængig, som han var, havde han til hensigt at kaste sig over malerkunsten; han beklagede kun, at han havde bestemt sig så sent, og at han havde spildt så megen tid til ingen nytte. Jeg omtalte ligeledes mine planer og betroede ham desuden min ulykkelige kærlighedshistorie. Han hørte tålmodigt på mig, men det lod i øvrigt ikke til, at min lidenskab vakte nogen synderlig levende deltagelse hos ham. Efter at han et par gange for høfligheds skyld havde akkompagneret mine suk, foreslog han mig at tage med hjem og se hans studier. Jeg var straks parat.

Vi traf ikke Assja. Hun var, sagde værtinden, gået til "ruinen". Der lå nogle levninger af en middelalderlig borg to verst borte fra byen L. Gagin kom frem med alle sine mapper. Der var i hans udkast en del liv og troskab mod naturen, en vis frihed og bredde, men ikke et eneste af dem var gjort helt færdigt, og tegningen var sjusket og langt fra fejlfri. Jeg sagde ham rent ud, hvad jeg mente.

"Ak ja, De har ret," svarede han med et suk; "det er alt sammen meget svagt og ufuldkomment. Men hvad skal jeg gøre! Jeg har ikke studeret tilstrækkeligt, og så har jeg oven i købet de slaviske folks mangel på udholdenhed i blodet. Før man giver sig i kast med arbejdet, er det, som om man fo'r afsted på ørnevinger, man synes, man kunne løfte jordkloden ud af dens vante bane; men når det kommer til stykket, taber man straks modet og bliver træt."

Jeg søgte at holde ham ved godt håb, men han gjorde en afværgende håndbevægelse, skrabede alle mapperne sammen igen og kastede sig på sofaen. – "Når jeg blot kan holde ud, kan jeg vel nok drive det til noget endnu," mumlede han for sig selv; "hvis ikke ... nå, så bliver man landjunker. Men lad os se efter Assja."

– Vi gik.

IV

Vejen til ruinen snoede sig langs brinken af en skovbevokset dal; dybt nede i den sprang en bæk larmende hen over stenene, som om den længtes efter at forene sig med den store strøm, der roligt tittede frem bag bjergrandens skarpe kant. Gagin gjorde mig opmærksom på adskillige smukt belyste partier; man kunne høre på hans tale, at han var om ikke maler, så dog en kunstnerisk anlagt natur. Vi fik snart øje på ruinen. Oppe på toppen af en nøgen klint stod der et firkantet, vejrslagent tårn; det holdt sig endnu, skønt det var revnet fra øverst til nederst. Mosgroede mure stødte op til det; hist og her slyngede vedbendranker sig i vejret; i skydeskårene og de sammenstyrtede buer voksede der noget sammenfiltret tjørnekrat. En stenet vej førte hen til porten, som var uskadt. Vi var allerede tæt ved denne, da pludselig en kvindelig skikkelse gled forbi os, ilede rask hen over grusdyngerne og satte sig på en fremspringende murkant, lige over afgrunden. "Men det er jo Assja!" råbte Gagin, "er hun gal!"

Vi kom gennem porten ind på en lille gårdsplads, der var halvt overgroet af vildtvoksende æbletræer og af brændenælder. Henne på murkanten sad ... jo, det var ganske rigtigt Assja. Hun drejede hovedet om imod os og lo højt, men rørte sig ikke af pletten. Gagin truede ad hende med fingeren, jeg gjorde hende heftige bebrejdelser for hendes uforsigtighed.

"Nej, ti stille," hviskede Gagin til mig; "tir hende blot ikke. De kender hende ikke endnu: hun kunne let falde på at klatre op i

tårnet. Se hellere derhen, hvor folk her på egnen er opfindsomme."

Jeg vendte mig om: henne i en krog stod der et lille bræddeskur, hvori der sad en gammel morlil, som strikkede ivrigt på sin strømpe, mens hun dog nu og da skelede over brillerne hen på os. Hun holdt udsalg af øl, kager og sodavand for de rejsende. Vi satte os på en bænk og fik et par svære tinkander med koldt øl placeret foran os. Assja sad endnu stadig ubevægelig på sin tidligere plads; hun havde trukket benene op under sig og bundet et skærf af netteldug om hovedet. Hendes slanke skikkelse aftegnede sig fint og tydeligt mod den klare himmel; men jeg kunne dog ikke se på hende uden en vis misfornøjelse. Allerede den foregående dag havde jeg lagt mærke til, at der var noget forceret, noget unaturligt over hende ... "Hun lægger an på at forbavse os," tænkte jeg. "Men af hvad grund? Hvad er det for et barnagtigt indfald af hende?" Som om hun havde gættet mine tanker, kastede hun et hurtigt og gennemtrængende blik på mig, brast i latter, sprang i to spring ned ad muren og gik hen til den gamle og bad om et glas vand.

"Du tror måske, jeg vil drikke det?" sagde hun til broderen; "nej! Der er nogle blomster deroppe på muren, som jeg absolut må have vandet."

Gagin svarede ikke; men hun klatrede, med glasset i hånden, hen over ruinen, gjorde nu og da et lille ophold, bøjede sig ned og hældte med fortryllende vigtighed nogle dråber vand, der funklede i sollyset, ud af glasset. Hendes bevægelser var overordentlig yndefulde; alligevel blev jeg ved at ærgre mig over hende, om jeg end uvilkårligt måtte beundre hendes lethed og

smidighed. På et farligt sted udstødte hun med vilje et skrig og gav sig derpå til at le af fuld hals … det gjorde mig endnu mere forbitret.

"Hun klatrer jo som en ged," mumlede den gamle og holdt et øjeblik op med at strikke.

Imidlertid havde Assja fået tømt glasset og vendte nu tilbage til os, idet hun skælmsk vrikkede med kroppen til begge sider. Et ejendommeligt, næsten umærkeligt smil spillede om hendes øjenbryn, næsebor og læber; de mørke øjne spillede halvt dristigt og halvt overgivent.

"De finder min opførsel upassende," syntes hendes ansigt at sige; "nå ja ja; jeg ved dog, at De beundrer mig."

"Meget behændigt, Assja, meget behændigt!" sagde Gagin halvhøjt.

Det så ud, som om hun pludselig blev skamfuld; hun sænkede de lange øjenlåg og satte sig, som tynget af bevidstheden om skyld, beskedent hen til os. Jeg betragtede nu for første gang nøje hendes ansigt, det mest foranderlige ansigt, jeg nogensinde har set. Nogle øjeblikke efter blev det ganske blegt og fik et samlet, næsten vemodigt udtryk; hendes træk forekom mig nu endog mere brede, strenge og simple. Hun var blevet ganske stille. Vi gik en tur rundt om ruinen (Assja fulgte med) og glædede os over udsigterne. Imidlertid nærmede tiden til at spise til middag sig. Gagin betalte den gamle, forlangte en kande øl til og sagde, uden at se på mig:

"En skål for Deres hjertes dame!"

"Har han da … har De da sådan en dame?" spurgte Assja pludselig.

"Hvem har ikke det?" svarede Gagin.

Assja blev med ét eftertænksom; hendes ansigt fik igen et nyt udtryk, det udfordrende, næsten dristige smil var vendt tilbage.

På hjemvejen lo og støjede hun endnu værre end før. Hun brød en lang gren af et træ, kastede den over skulderen som en bøsse og viklede sit skærf om hovedet. Jeg kan huske, at vi mødte et talrigt selskab af pyntede blonde englændere; som på kommando lod de alle sammen i kold forbavselse Assja passere revue forbi deres lorgnetter, mens hun for at gøre nar af dem gav sig til at synge ganske højt. Så snart vi var kommet hjem, gik hun op på sit værelse og kom først ned igen, ligesom vi skulle gå til bords; hun var i en elegant kjole, omhyggeligt friseret og havde handsker på. Ved bordet var hun stille, næsten stiv, rørte næppe ved maden og drak vand af et vinglas. Det var øjensynligt, at hun ønskede at vise sig for mig i en ny rolle – som den anstændige og velopdragne frøken. Gagin lod hende passe sig selv; man opdagede hurtigt, at det allerede var blevet ham en vane at lade hende få sin vilje i alt. Undertiden så han godmodigt undskyldende på mig og trak svagt på skuldrene, som om han ville sige: "Hun er et barn; De må bære over med hende". Da vi havde spist, rejste Assja sig, gjorde et kniks for os, og spurgte Gagin, mens hun tog sin hat på, om hun måtte gå hen til fru Luise?

"Fra hvornår er du begyndt at bede om tilladelse?" svarede han med sit uforanderlige, denne gang noget forbavsede smil. "Falder tiden dig for lang i vort selskab?"

"Nej, men jeg lovede i går fru Luise at besøge hende; og forresten mener jeg, at I to hellere ville være alene; hr. N." (hun pegede på mig) "har nok noget at fortælle dig."

Hun gik.

"Fru Luise," begyndte Gagin, idet han gjorde sig umage for ikke at møde mit blik, "er den forhenværende borgmesters enke her på stedet, en skikkelig, men indskrænket gammel kone. Hun er kommet til at holde overordentlig meget af Assja. Det er Assjas bedste fornøjelse at gøre bekendtskab med simple folk; jeg har lagt mærke til, at det altid er stolthed, der driver hende til det. Jeg har forkælet hende temmelig meget, som De ser," tilføjede han efter en pause; "men hvor kunne jeg andet? Jeg forstår ikke at være streng mod nogen, og allermindst mod hende. Det er min pligt at bære over med hende."

Jeg tav stille. Gagin gav samtalen en anden retning. Jo nærmere jeg lærte ham at kende, desto mere kom jeg til at holde af ham. Jeg var snart på det rene med hans karakter. Han var en ægte russisk sjæl, sandhedskærlig, trohjertet, ligefrem, men desværre noget doven, uden hold i sig og uden indre glød. Ungdommen sprudlede ikke i ham, den ulmede som en svag ild. Han var meget elskværdig og flink, men jeg kunne ikke tænke mig, hvad der skulle blive af ham, når han engang blev mand. Han vil være kunstner ... Ingen bliver kunstner uden gennem vedholdende og tunge anstrengelser; og du, du skulle kunne anstrenge dig, tænkte jeg, idet jeg betragtede hans bløde ansigt og lyttede til stemmens langsomme tonefald, – nej! du vil ikke kunne anstrenge dig, det vil ikke lykkes dig at få magt over dig selv! Og dog var det mig umuligt ikke at holde af ham; han ligesom trak en til sig. Vi tilbragte vel en fire timer sammen, snart siddende i sofaen, snart spadserende roligt op og ned foran huset, og i disse fire timer var vi blevet sande venner.

Dagen var til ende, og det var på tide at begive sig hjem. Assja var endnu ikke kommet tilbage.

"Det er dog en forviltret lille tingest," sagde Gagin; "hvis De tillader, vil jeg gøre Dem følgeskab; undervejs går vi forbi fru Luises bopæl; jeg vil spørge, om hun er der endnu. Det er kun en ubetydelig omvej."

Vi gik ned i byen, drejede ind i en snæver, kroget sidegade og standsede udenfor et tofags, firetages hus. Anden etage var ud imod gaden bygget frem over første etage, og tredje og fjerde ragede endnu længere ud over anden; hele huset med sit gammeldags snitværk, med de to tykke søjler for neden, med det skarptkantede teglstenstag og med udlæggeren, der stak frem fra loftet som et stort næb, lignede en uhyre, pukkelrygget fugl.

"Assja!" råbte Gagin; "er du deroppe, Assja?"

Et oplyst vindue i tredje etage blev lukket op og slået ud på vid gab, og Assjas sortlokkede hoved kom til syne. Bag hende kiggede en bebrillet gammel kones tandløse ansigt frem.

"Jo, jeg er heroppe," svarede Assja, idet hun koket støttede sig med albuerne til vindueskarmen; "jeg har det meget godt her. Der, tag den," tilføjede hun og kastede i det samme en geraniumkvist ned til Gagin: "Du kan forestille dig, at jeg er dit hjertes dame."

Fru Luise gav sig til at le.

"N. vil gå," sagde Gagin; "han ville gerne sige farvel til dig."

"Nej virkelig?" svarede Assja; "så kan du give ham min kvist, jeg skal straks være hjemme."

Hun trak vinduet til og gav, så vidt jeg kunne se, fru Luise et kys. Uden at sige noget rakte Gagin mig kvisten. Jeg puttede

den stiltiende i lommen, gik ned til færgestedet og lod mig sætte over til den anden bred.

Jeg kan huske, at mens jeg gik hjem, tænkte jeg ikke på noget, men følte mig dog så underligt beklemt om hjertet, da pludselig en skarp, mig velbekendt, men i Tyskland ikke just sædvanlig lugt fik mig til at studse. Jeg blev stående og opdagede et lille stykke borte fra vejen en temmelig stor mark med hamp, hvis skarpe duft øjeblikkelig mindede mig om hjemmets steppe. En heftig følelse af hjemve betog mig. Der påkom mig en længsel efter at indånde russisk luft, efter at færdes på russisk grund. "Hvad bestiller du her, hvorfor flakker du omkring her i udlandet, mellem lutter fremmede?" spurgte jeg mig selv halvhøjt, og den tynge, der havde været over mit sind, forvandlede sig øjeblikkeligt til en bitter, brændende ophidselse. I en ganske anden stemning end den foregående dag kom jeg omsider hjem. Der var ligesom feber over mig, og jeg var længe ikke i stand til at fatte mig. En forbitrelse, som jeg selv ikke formåede at finde årsagen til, havde bemægtiget sig mig. Endelig satte jeg mig ned, og idet jeg kom til at tænke på min troløse enke (hver aften helligede jeg denne dame nogle officielle erindringer), tog jeg et af hendes breve til mig frem. Men jeg fik ikke engang åbnet det, – mine tanker havde allerede taget en ny retning. Jeg tænkte ... jeg tænkte på Assja. Det faldt mig pludselig ind, at Gagin i løbet af samtalen havde hentydet til visse hindringer, som ville gøre ham det vanskeligt at vende tilbage til Rusland ... "Men er hun da virkelig hans søster?" råbte jeg ganske højt.

Jeg klædte mig af, lagde mig til sengs og forsagte at falde i søvn, men en time efter sad jeg allerede oprejst i sengen, med

albuerne støttet mod hovedpuden, og tænkte igen på "den lunefulde pige med den tvungne latter" ... "Hun ligner den lille rafaelske Galathea i Farnesina," sagde jeg sagte – "ja; og hun er ikke hans søster."

Enkens brev lå imidlertid roligt på gulvet, blegt belyst af månens stråler.

V

Den næste dag begav jeg mig igen til L. Jeg havde bildt mig selv ind, at jeg ville besøge Gagin, men det, der hemmeligt drog mig derover, var ønsket om at se, hvorledes Assja ville bære sig ad i dag, om hun måske ligesom den foregående dag ville "ekstravagere". Jeg traf dem begge to i gæstestuen, og, underligt nok, – det var måske, fordi jeg om natten og nu denne morgen havde tænkt meget på Rusland – jeg syntes, at Assja tog sig ud som en ægte russisk pige, ja som en ganske tarvelig pige, næsten som en stuepige. Hun var iført nogle temmelig gamle klæder, håret var strøget tilbage bag ørerne, hun sad roligt ved vinduet og passede sit sytøj, sat og stille, som om hun aldrig i livet havde været anderledes eller havde båret sig anderledes ad. Hun sagde næsten ikke et ord, så nu og da på sit arbejde, og hendes træk havde et så intetsigende og hverdagsagtigt udtryk, at jeg uvilkårlig kom til at tanke på vore hjemmegjorte Kathinkaer og Maschinkaer. For at gøre ligheden fuldstændig, begyndte hun at nynne på "Lille mutter, min bedste". Jeg så på hendes gulagtige, matte ansigt, tænkte på drømmerierne fra den foregående dag, og blev grebet af en ubestemt smerte. Vejret var dejligt. Gagin sagde, at i dag ville han tage studier efter naturen; jeg spurgte, om han havde noget imod, at jeg gjorde ham følgeskab, og om det ikke ville forstyrre ham.

"Tværtimod," svarede han; "De kan hjælpe mig med gode råd."

Han tog sin van Dyck-hat på, trak i sin malerskjorte, tog mappen under armen og begav sig på vej; jeg fulgte langsomt bag efter. Assja blev hjemme. Idet Gagin gik ud af døren, bad

han hende om at sørge for, at suppen ikke blev for tynd; Assja lovede at se efter i køkkenet. Gagin steg ned i en dalsænkning, som jeg allerede tidligere havde gjort bekendtskab med, satte sig på en sten og begyndte at tegne et gammelt hult egetræ med bred krone. Jeg lagde mig ned i græsset og tog en bog frem, men jeg kom ikke længere end til anden side, og han oversmurte kun sit papir; størstedelen af tiden snakkede vi, og hvis jeg ikke tager fejl, snakkede vi ganske fornuftigt og fint om, hvorledes man skulle arbejde, om hvad man burde undgå og hvad man burde tilegne sig, samt om hvad der i vore dage udgør en kunstners sande storhed. Til sidst erklærede Gagin, at han ikke var oplagt til at male i dag; han kastede sig ned i græsset ved siden af mig, og nu først begyndte rigtig for alvor vor ungdommelige sludren, der snart var glødende varm, snart drømmende, snart begejstret, men næsten altid svævende og ubestemt, således som russeren holder af at sludre sammen. Da vi havde snakket os trætte, gik vi hjem, overmætte af tilfredsstillelse over at have gjort noget, over at have tilkæmpet os noget. Jeg fandt Assja ganske som jeg havde forladt hende; hvor megen umage jeg end gjorde mig for at holde øje med hende – jeg kunne ikke opdage noget som helst spor af koketteri, ikke det ringeste spor af påtaget væsen; denne gang ville det have været umuligt at beskylde hende for unaturlighed. – "Ah-ha!" sagde Gagin; "du har nok pålagt dig bod og faste!" Om aftenen gabte hun et par gange uden al forstillelse, og hun trak sig tidligt tilbage. Jeg selv sagde også tidligt godnat til Gagin og gik hjem, men hengav mig ikke mere til drømmerier; hele denne dag gik hen med ædruelige følelser. Jeg kan dog huske, at da jeg lagde mig til at sove, sagde jeg højt: "Hvor det

dog er en besynderlig kamæleon, den pige!" – og efter nogen overvejelse tilføjede jeg: "Og hun er nu alligevel ikke hans søster."

VI

På denne måde gik hele to uger. Jeg besøgte Gagins hver eneste dag. Det så ud, som om Assja søgte at undgå mig; men hun tillod sig dog nu ikke længere nogen af disse dumme streger, som havde stødt mig i så høj grad under de to første dage af vort bekendtskab. Det forekom mig, at hun hemmeligt var bekymret eller forvirret; hun lo heller ikke så meget som før. Jeg iagttog hende med interesse.

Hun talte ganske godt fransk og tysk; men man kunne mærke på alting, at hun ikke fra sin barndom havde været betroet til kvindelige hænder, og at hun havde modtaget en særegen, usædvanlig opdragelse, der ikke stemte overens med den, Gagin havde fået. Trods van Dyck-hatten og malerskjorten talte den bløde, noget forkælede, storrussiske adelsmand ud af ham, men hun lignede ikke en adelig frøken; der var noget ustadigt over alle hendes bevægelser; som en podekvist, der nylig var indpodet, en most, der endnu gærede. Af naturen bly og forlegen ærgrede hun sig dog over denne blyhed, og af ærgrelse tvang hun sig til at være dristig og utvungen, hvad der imidlertid ikke altid lykkedes hende. Et par gange ledte jeg samtalen hen på livet i Rusland, på hendes fortid; hun svarede uvilligt på mine spørgsmål; dog fik jeg at vide, at hun før denne udenlandsrejse havde opholdt sig i længere tid på landet. Engang traf jeg hende med en bog; hun var alene. Med hovedet støttet på begge hænder og fingrene skjult i håret, slugte hun ordene med øjnene.

"Bravo!" sagde jeg, idet jeg trådte hen til hende; "De er jo ligefrem flittig."

Hun løftede hovedet og så strengt og alvorligt på mig.

"De troede vel, at jeg ikke kunne andet end le?" sagde hun og gjorde mine til at gå sin vej.

Jeg kastede et blik på bogens titel: det var en fransk roman.

"Jeg kan ikke billige Deres valg," bemærkede jeg.

"Hvad skal jeg da læse!" råbte hun, og idet hun kastede bogen hen på bordet, tilføjede hun: "Så er det bedre, jeg fordriver tiden med dumheder!" og løb ud i haven.

Om aftenen læste jeg "*Herrmann und Dorothea*" for Gagin. I begyndelsen havde Assja frygtelig travlt rundt om i værelset, så holdt hun pludselig op, lyttede til, satte sig stille hen ved siden af mig og hørte efter, indtil jeg havde læst digtet til ende. Den næste dag kunne jeg igen ikke blive klog på hende, for det faldt mig ind, at hun pludselig måtte være kommet på den idé at agere pertentlig og ærbar som Dorothea. Kort sagt, hun var mig en levende gåde. Hvor egoistisk og pirrelig hun end var, følte jeg mig dog tiltrukket af hende, selv når hun havde gjort mig vred. Jeg blev stedse mere og mere overbevist om, at hun ikke var en søster til Gagin. Han optrådte ikke som en broder overfor hende; han var alt for venlig, for hensynsfuld og ved siden dette noget tvungen. Et forunderligt træf bekræftede på en tilsyneladende afgørende måde mine formodninger.

Da jeg en aften kom til vinbjerget, hvor Gagins boede, fandt jeg den lille låge lukket. Uden at tænke synderligt over det gik jeg hen til et sted, hvor jeg tidligere havde lagt mærke til, at muren var faldet ned, og sprang over. I nærheden af dette sted, ved siden af vejen, lå en lille indhegning af akacier; jeg havde

allerede nået den og ville lige til at gå forbi ... da hørte jeg pludselig Assjas stemme og disse ord, som hun udtalte heftigt og med tårer:

"Nej, jeg vil ikke elske andre end dig, nej, nej, kun dig vil jeg elske – og altid."

"Men så hør dog, Assja, vær blot rolig," sagde Gagin; "du ved jo, at jeg tror dig på dit ord."

Jeg hørte begges stemmer inde bag træerne. Jeg kunne se dem begge gennem det tynde løvværk. Mig så de ikke.

"Dig, kun dig!" gentog hun, kastede sig om hans hals, trykkede sig til hans bryst og kyssede ham under krampagtig hulken.

"Nå, nå, lad det nu være nok," sagde han og glattede sagte hendes hår med sin hånd.

Et par øjeblikke stod jeg ubevægelig ... pludselig tog jeg mig sammen. – Skulle jeg vise mig for dem? – Ikke for alt i verden! fo'r det igennem mig. Hurtigt gik jeg tilbage til muren, sprang ud på vejen og mere løb end gik til mit hjem. Jeg lo for mig selv, gned hænderne, og priste det tilfælde, som så uventet havde retfærdiggjort min mistanke (jeg havde ikke et minut tvivlet om, at den var berettiget); men på samme tid var jeg dog alt andet end glad. Skulle de virkelig være i stand til at forstille sig således? tænkte jeg. Og til hvad nytte? Hvorfor vil de have mig til bedste? Det havde jeg ikke ventet af dem ... Og hvor hendes tilståelse dog var rørende!

VII

Jeg sov dårligt, og stod tidligt op næste morgen; jeg snørede min ransel, sagde til min værtinde, at hun skulle ikke vente mig hjem til natten, og lagde min vej op over bjergene, langs med floden, ved hvilken den lille by S. ligger. Disse bjerge, fortsættelser af Hundsrück, er meget interessante i geologisk henseende og er især mærkværdige på grund af basaltlagenes regelmæssighed og renhed; men jeg brød mig ikke om at anstille geologiske undersøgelser. Jeg kunne ikke gøre mig selv regnskab for, hvad der foregik inden i mig; kun ét følte jeg ganske bestemt, jeg længtes ikke efter at se Gagins. Jeg søgte at overtale mig selv til at tro, at den eneste grund til min uventede uvilje mod dem var harme over deres falskhed. Hvad tvang dem til at udgive sig for søskende? Så bestræbte jeg mig for ikke at tænke mere på dem, slentrede langsomt omkring på bjergene og i dalene, fordrev tiden i landsbykroerne i adstadig samtale med værterne og gæsterne, eller jeg lagde mig ned på en flad, solvarmet sten og stirrede på de sejlende skyer – vejret var jo desuden så vidunderlig dejligt. På den måde fik jeg bugt med tre dage, der ikke var aldeles glædeløse – skønt jeg fra tid til anden følte mig noget tung om hjertet. Denne egns rolige natur passede så godt til min sindsstemning. Jeg overlod mig fuldstændig til tilfældet og til de indtryk, som trængte sig ind på mig; idet de langsomt afløste hinanden, gled de forbi sjælen og efterlod til sidst i den en følelse, hvori alt, hvad jeg havde set, hørt og følt i disse tre dage, smeltede sammen til en enhed: – Alt: Skovenes lette harpiksduft; spætternes skrig og banken på

træstammerne; en evindelig mumlen af klare bække med plettede foreller på den sandede bund; ikke alt for dristige bjergformationer; grå klippe; venlige landsbyer med ærværdige gamle kirker og træer; storke på de græsbevoksede pladser; tiltalende møller med lystigt knagende hjulværk; åbne ansigter hos landbefolkningen i de blå kitler og grå strømper; knirkende, klodsede vogne, forspændte med velnærede øg, undertiden også med køer; unge, langhårede spadserende på propert vedligeholdte, med æble- og pæretræer kantede stier. Endnu den dag i dag tanker jeg med glæde tilbage på indtrykkene fra disse timer. Vær hilset, beskedne krog af germansk jord med din fordringsløse nøjsomhed, med de alle steder synlige vidnesbyrd om flittige hænder, om udholdende, skønt ikke hurtig arbejden … Hilsen og fred!

Tredje dags aften vendte jeg tilbage til min bopæl. Jeg har glemt at fortælle, at jeg af forbitrelse mod Gagins havde prøvet på atter at mane billedet af min hårdhjertede enke frem for mig; – mine anstrengelser var frugtesløse. Jeg kan huske, at i det samme jeg begyndte at tænke på hende, så jeg foran mig en lille, omtrent fem år gammel bondepige, fra hvis runde lille ansigt to store uskyldige øjne stirrede nysgerrigt på mig. Hun så så åbent og barnligt på mig … Hendes blik vakte en følelse af skam i mig, jeg ville ikke i hendes nærværelse gøre mig skyldig i en løgn, og jeg gav straks og for bestandig min tidligere genstand afsked.

I mit værelse fandt jeg en billet fra Gagin. Han var forundret over min uventede beslutning, han bebrejdede mig, at jeg ikke havde taget ham med, og bad mig om at besøge sig, så snart jeg

kom hjem. Mismodig løb jeg hans billet igennem, men den følgende dag gik jeg til L.

VIII

Gagin modtog mig hjerteligt og overvældede mig med venskabelige bebrejdelser; men Assja havde næppe fået øje på mig, før hun, tilsyneladende med vilje og aldeles uden grund, gav sig til at le ganske højt; derefter løb hun sin vej, som hun plejede. Gagin tabte fatningen, brummede noget om, at hun var gal, og bad mig undskylde hende. Jeg må tilstå, at jeg var meget fornærmet på Assja; jeg var i forvejen i ikke videre godt humør, og nu kom oven i købet denne unaturlige latter og besynderlige opførsel til. Jeg lod imidlertid, som om der ikke var passeret noget, og meddelte Gagin, hvad jeg havde oplevet på min lille rejse. Han fortalte mig om, hvad han havde bestilt, mens jeg havde været borte. Men det ville ikke rigtigt gå med samtalen; Assja løb ud og ind; til sidst sagde jeg, at jeg havde noget arbejde, som hastede, og at jeg nu var nødt til at gå hjem. Gagin ville først have mig til at blive, men kastede så et skarpt blik på mig og tilbød at følge mig. I forstuen kom Assja uventet hen til mig og rakte mig hånden; jeg næppe rørte ved hendes fingre og hilste hende flygtigt. Vi sejlede sammen over Rhinen, kom forbi mit yndlingstræ med madonnabilledet og satte os på en bænk for at nyde udsigten. Der havde vi en mærkelig samtale med hinanden.

I begyndelsen vekslede vi kun nogle enkelte ord, blev så begge tavse og betragtede ufravendt den klare strøm.

"Sig mig," udbrød Gagin pludselig, med sit sædvanlige smil; "hvad mener De egentlig om Assja? De synes, hun er noget besynderlig, ikke sandt?"

"Ja," svarede jeg, en smule overrasket. – Jeg havde ikke ventet, at han ville give sig til at tale om hende.

"Man må kende hende nøje for at kunne bedømme hende," vedblev han; "hun har et godt hjerte, men der sidder et underligt hoved på hende. Det er ikke så let at komme på det rene med hende. Forresten, det er ikke hendes skyld, og hvis De kendte hendes historie ..."

"Hendes historie?" afbrød jeg ham. "Er hun da ikke Deres ..." Gagin så op på mig.

"Tror De måske, at hun ikke er min søster? Jo," fortsatte han, uden at lægge mærke til min forvirring; "det er hun dog, hun er en datter af min fader. Nu skal De høre. Jeg nærer tillid til Dem, og jeg vil fortælle Dem det alt sammen:

Min fader var en meget brav, forstandig, dannet og ulykkelig mand. Skæbnen havde ikke taget hårdere på ham end på så mange andre; men han kunne ikke engang tåle det første tag af den. Han havde tidligt giftet sig med den, han holdt af; hans kone, min moder, døde snart; jeg var dengang et barn på seks måneder. Fader bragte mig ud på landet, og i fulde tolv år lod han sig ikke se nogetsteds. Han tog sig selv af min opdragelse og ville aldrig have skilt sig ved mig, hvis ikke hans broder, min kødelige onkel, havde besøgt os på vort gods. Onkel var bosat i Petersborg, hvor han indtog en temmelig fremragende stilling. Han overtalte fader, der ikke for nogen pris i verden ville forlade sit landsæde, til at betro mig i hans hænder. Han forestillede ham, hvor skadeligt det var for et barn i min alder at vokse op i en så fuldstændig afsondrethed, og at jeg under en så melankolsk og ordknap vejleder, som fader var det, nødvendigvis måtte komme til at stå tilbage for mine

jævnaldrende, ja at min karakter endog let kunne tage skade af det. Fader modsatte sig længe alle sin broders forestillinger, men gav dog til sidst efter. Jeg græd, da jeg skulle sige farvel til fader; skønt jeg aldrig havde set et smil på hans ansigt, holdt jeg usigelig meget af ham; da jeg først var kommet til Petersborg, glemte jeg snart vor mørke og uhyggelige rede. Jeg blev sat i junkerskolen og blev senere puttet ind i et garderegiment. Hvert år besøgte jeg i nogle uger vor gård og fandt, at faders tilstand forværredes med hvert år, at han blev mere indesluttet og næsten foruroligende tungsindig. Han besøgte dagligt kirken og havde næsten glemt at tale. Under et af mine besøg (jeg gik dengang allerede i mit tyvende år) så jeg for første gang i vort hus en lille, mager, sortøjet pige, der vel omtrent kunne være ti år gammel; det var – Assja. Fader sagde, at det var et moderløst barn, som han – jeg bruger hans egne ord – havde taget i pleje. Jeg lagde ikke videre mærke til hende; hun var vild, behændig og sky som et lille dyr, og når jeg kom ind i faders yndlingsværelse, et stort, mørkt gemak, hvor moder var død og hvor der endog midt om dagen måtte tændes lys, krøb hun altid om bag faders gammeldags lænestol eller hen bag bogskabet. Det traf sig således, at jeg de næste tre-fire år blev forhindret ved tjenestepligter fra at tage hjem. Hver måned fik jeg et kort brev fra fader; kun sjældent, og selv da kun aldeles *en passant* stod der noget om Assja i dem. Fader var allerede over de halvtreds, men så endnu ud som en ung mand. De kan tanke Dem min skræk: pludselig får jeg aldeles uventet et brev fra vor forvalter, hvori han skriver, at fader ligger for døden, og hvori han indtrængende beder mig om at komme så hurtigt som muligt, hvis jeg vil tage afsked med ham. Jeg ilede afsted over

hals og hoved og traf fader i live, men på sit yderste. Han blev ubeskrivelig glad ved at se mig, trykkede mig i sine udtærede arme, så på mig med et langt, halvt prøvende, halvt bedende blik, og efter at han havde taget det løfte af mig, at jeg ville opfylde hans sidste bøn, sagde han til sin gamle kammertjener, at han skulle hente Assja. Den gamle førte hende hen til ham; hun kunne næppe holde sig oprejst og rystede over hele kroppen.

"Der, tag hende," hviskede fader med anstrengelse; "jeg efterlader dig min datter – din søster. Jakob vil sige dig alting," tilføjede han, idet han pegede på kammertjeneren.

Assja hulkede højt, kastede sig ned og trykkede ansigtet ind mod sengeklæderne ... En halv time efter var fader død.

Jeg fik følgende at vide: Assja var en datter af min fader og en af min moders forhenværende stuepiger, Tatjana. Jeg kan tydeligt se hende for mig, denne Tatjana, med den høje, slanke skikkelse, med det regelmæssige, alvorlige ansigt, med de strenge, mørke øjne. Hun havde ord for at være en stolt og fuldstændig kysk pige. Så vidt jeg kunne forstå af Jakobs ærbødige og tilbageholdne meddelelse, var fader trådt i et nærmere forhold til hende nogle år efter moders død. Dengang opholdt Tatjana sig ikke længere i sit herskabs hus, men boede hos sin gifte søster, kvægvogtersken, i et bondehus. Fader var kommet til at holde meget af hende og ville endog, efter at jeg var taget fra godset, gifte sig med hende, men hun vægrede sig bestandig, trods alle hans bønner.

– "Salig Tatjana Vlastjevna" – således fortalte Jakob, der havde stillet sig op henne ved døren, med hænderne bag på ryggen; "var i alle måder meget fornuftig og ville ikke gøre Deres fader

skam. 'Jo, jeg ville være en net kone for ham! En rigtig adelsdame!' Det har hun sagt, for jeg har selv hørt på det." – Tatjana ville ikke engang flytte op på gården, men blev ved at bo hos sin søster, sammen med Assja. Jeg havde tit som barn set Tatjana i kirken på helligdagene. Hun stod midt iblandt folk, sædvanligvis henne ved et vindue, havde et mørkt klæde bundet om hovedet og et gult sjal over skuldrene. – Hendes strenge profil stak skarpt af mod den gennemsigtige rude, – hun bad inderligt og ydmygt og nejede dybt, efter gammel skik. Da onkel tog mig med til hovedstaden, var Assja kun to år, og da hun mistede sin moder, var hun ni år gammel.

Så snart Tatjana var død, tog min fader Assja i huset til sig. Han havde allerede tidligere ytret ønsket om at have hende hos sig, men Tatjana havde sagt nej. De kan tænke Dem, hvorledes Assja måtte blive til mode, da godsejeren optog hende i sit hus. Endnu den dag i dag kan hun ikke glemme det øjeblik, da man for første gang gav hende en silkekjole på og kyssede hendes små hænder. Så længe moderen levede, var hun blevet holdt strengt; hos fader havde hun den fuldstændigste frihed. Han opdrog hende, og hun så ikke andre end ham. Han forkælede hende ikke, jeg mener, han agerede ikke goldamme for hende, men han elskede hende lidenskabeligt og nægtede hende ingenting: han følte sig skyldig overfor hende. Assja mærkede snart, at hun var den vigtigste person i huset, hun vidste, at godsejeren var hendes fader, men samtidig fattede hun også det tvetydige i sin stilling; egensindighed og mistro blev i høj grad udviklet hos hende; slette vaner slog rod hos hende, naturligheden forsvandt. Hun ville (det har hun selv engang tilstået for mig) tvinge *hele verden* til at glemme hendes

herkomst, hun skammede sig over sin moder; så skammede hun sig igen over, at hun havde skammet sig ved hende, og var stolt af hende. De ser, at hun vidste og ved meget, som man ikke har godt af at vide i hendes alder … Men er det hendes skyld? Hun var fuld af ungdom og kræfter, blodet brændte i hende, og der var ingen hånd i nærheden til at lede hende … Den fuldstændigste uafhængighed i alle mulige retninger! Og er det let at bære den? Hun ville ikke stå tilbage for andre frøkener. Hun kastede sig over bøger. Hvad godt skulle det føre til? Det liv, der var begyndt i det uregelmæssige, vedblev at udvikle sig uregelmæssigt, men hjertet blev ved at være ufordærvet og forstanden holdt sig sund.

Og på den måde så jeg tyveårige kavaler mig bebyrdet med omsorgen for en trettenårig pige. De første dage, efter at fader var død, fremkaldte min stemme noget ligesom febergysen hos hende, mine kærtegn gjorde hende tungsindig, og først efterhånden vænnede hun sig mere og mere til mig. Og senere, da hun var blevet aldeles sikker på, at jeg virkelig betragtede hende som min søster og holdt af hende som af en søster, hang hun lidenskabeligt ved mig; hun kender ikke til halve følelser.

Jeg tog hende med til Petersborg. Hvor tungt det end faldt mig at stilles fra hende – bo sammen med hende kunne jeg under ingen omstændigheder: jeg satte hende i en af de bedste opdragelsesanstalter; Assja indså, at det var nødvendigt, at vi skiltes; men skilsmissen kostede hende dog en sygdom, som hun nær var død af. Lidt efter lidt fortog sorgen sig, og hun blev boende i fire år i pensionen; men imod min forventning blev hun også her ved at være næsten den samme, som hun tidligere havde været. Institutbestyrerinden beklagede sig ofte for mig:

"Straffe hende," plejede hun at sige, "kan man ikke; – og med det gode kommer man ingen vegne med hende." Assja havde et usædvanligt godt nemme, hun lærte ypperligt, bedre end alle de andre; men det var ikke muligt at bringe hende til at følge skik og brug; hun blev opsætsig, surmulede ... Nå, jeg kunne ikke sige noget videre til det; i en sådan stilling som hendes er der ikke andet at gøre end enten at vise sig tjenstagtig mod alle eller at holde sig *en garde* overfor alle. Kun en eneste af alle hendes meddisciple, et uanseligt lille væsen, der var fattig og langt tilbage, havde sluttet sig nærmere til hende. De andre unge piger, som hun blev opdraget sammen med og som for størstedelen var af god familie, kunne ikke lide hende, de tirrede hende og stiklede på hende, så tit de kunne komme afsted med det; Assja gav dem ikke en smule efter. Engang, i religionstimen, kom læreren til at tale om lastens begreb. "Smigreri og fejhed," sagde Assja ganske højt, "er de værste laster." Kort sagt, hun blev ved at vandre sine egne veje, kun hendes måde at være på overfor andre forbedredes noget, skønt hun heller ikke i den retning, synes jeg, har gjort synderlig store fremskridt.

Hun havde nu fyldt sit syttende år; det gik ikke an at lade hende blive længere på anstalten. Jeg var i den største forlegenhed. Da fik jeg pludselig det heldige indfald at tage min afsted og at rejse udenlands med Assja i et eller to år. Som sagt så gjort, og se: her er vi nu begge to ved Rhinens bredder, jeg optaget af at lære at male, og hun ... af som sædvanlig at gøre alle mulige kåde streger. Men nu, håber jeg, vil De ikke bedømme hende for strengt, for selv om hun lader, som om alt

er hende aldeles ligegyldigt, – bryder hun sig dog meget om andres mening og især om Deres."

Og Gagin smilede igen – det evindelige blide smil. Jeg trykkede hjerteligt hans hånd.

"Således står sagerne nu," fortsatte Gagin; "men jeg har dog min nød med hende. En ren krudttønde, den pige! Endnu er der ingen, der er faldet i hendes smag, men ve, når hun engang bliver forelsket. Undertiden ved jeg slet ikke, hvad jeg skal stille op med hende. For nylig faldt hun pludselig på at bebrejde mig, at jeg var blevet mere kølig mod hende, men hun brød sig kun om mig og ville aldrig i verden bryde sig om nogen anden end mig ... Og hvor hun græd, mens hun sagde det!"

"Nå, dét var meningen ..." sagde jeg for mig selv og bed mig i læberne. – "Men sig mig," spurgte jeg Gagin; "da vi nu engang er begyndt at tale fortroligt – skulle der virkelig endnu ikke have været nogen, som hun har syntes om? I Petersborg må hun dog have set unge herrer?"

"Ja, men dem synes hun netop aldeles ikke om. Nej, Assja forlanger en helt, et usædvanligt menneske eller en malerisk hyrde i en dal inde mellem bjergene. Dog, nok om den snak, jeg opholder Dem," tilføjede han og rejste sig op.

"Hør," sagde jeg, "lad os gå over til Dem, jeg har ikke lyst til at gå hjem."

"Og Deres arbejde?"

Jeg svarede ikke; Gagin smilede godmodigt, og vi vendte tilbage til L. Da jeg fik øje på den bekendte lille vinhave og det hvide lille hus oppe på bjerget, blev jeg på en vis måde varm, ja – jeg blev varm og blød om hjertet, som om nogen ubemærket

havde dryppet balsam på det. Jeg var blevet så let til mode efter at have hørt Gagins fortælling.

IX

Da vi kom tilbage, stod Assja ude i gadedøren; jeg ventede, at hun igen ville give sig til at le, men hun modtog os bleg, tavs og med nedslagne øjne.

"Her er han igen," sagde Gagin til hende; "og vel at mærke, det er ham selv, der har ønsket at vende om."

Assja så spørgende på mig. Jeg rakte hende hånden, og denne gang trykkede jeg hjerteligt hendes kolde, fine fingre. Det gjorde mig usigelig ondt for hende; jeg forstod nu mange ting, som tidligere havde bragt mig til at bedømme hende urigtigt; hendes indre uro, hendes stødende opførsel, hendes bestræbelse efter at vise sig anderledes, end hun var, – alt var blevet mig klart. Jeg havde kastet et blik ind i denne sjæl: der hvilede på den et bestandigt tryk, ængsteligt kæmpede og arbejdede denne uerfarne selvrådighed, men hele hendes væsen stræbte alligevel efter sandhed. Jeg forstod nu, hvorfor denne besynderlige pige udøvede en sådan tiltrækning på mig; det var ikke blot den ynde, der var udbredt over hele hendes skikkelse, det var hendes sjæl, som behagede mig.

Gagin gav sig til at rode rundt mellem sine tegninger; jeg foreslog Assja at spadsere en tur omkring på vinbjerget. Hun gik ind på mit forslag med livlig, næsten taknemmelig beredvillighed. Vi gik ned ad bjerget, indtil vi var kommet omtrent midtvejs, og satte os så på en bred flade.

"Og De har slet ikke kedet Dem, mens De var borte fra os?" begyndte Assja.

"Har De måske kedet Dem, fordi jeg var fraværende?" spurgte jeg.

Assja kastede et sideblik hen på mig.

"Ja," svarede hun. – "Er der smukt oppe i bjergene?" vedblev hun straks efter; "er de høje? Højere end skyerne? Fortæl mig, hvad De har set. De har fortalt det til min broder, men *jeg* har slet ikke hørt noget."

"Hvorfor gik De da Deres vej?" henkastede jeg.

"Jeg gik ... fordi ... Nu vil jeg ikke mere gå min vej," tilføjede hun i en fortrolig, blød tone. "De var vred i dag."

"Jeg?"

"Ja, De var."

"Men over hvad? Jeg forsikrer Dem ..."

"Ved det ikke, men De var vred, og De gik vred bort. Det var mig meget imod, at De gik sådan bort, og jeg er glad over, at De er kommet tilbage."

"Jeg er også glad ved det," svarede jeg.

Assja løftede svagt først på den ene og så på den anden skulder, som børn plejer at gøre, når de befinder sig rigtig godt.

"Oh, jeg forstår nok at gætte!" fortsatte hun; "fader behøvede i gamle dage blot at hoste, så vidste jeg straks, om han var tilfreds med mig eller ikke."

Før i dette øjeblik havde Assja aldrig talt til mig om sin fader. Det slog mig.

"Holdt De meget af Deres fader?" spurgte jeg, og mærkede til min store ærgrelse, at jeg blev rød i hovedet.

Hun svarede ikke, men blev også rød. Vi tav begge. I det fjerne drog et dampskib dampende hen ad Rhinen. Vi fulgte det med øjnene.

"Hvorfor fortæller De ikke noget?" sagde Assja halvhøjt.

"Hvorfor gav De Dem til at le i dag, da De så mig?" spurgte jeg.

"Jeg ved det ikke selv. Undertiden har jeg lyst til at græde og må dog le. De må ikke bedømme mig efter … efter min opførsel. Ak, det er sandt, hvad er det dog for et eventyr, det om Lorelei? Det er vel hendes klippe, man kan se derovre? Man siger, at tidligere drog hun alle ned i vandet, men da hun lærte kærligheden at kende, styrtede hun selv ned i det. Jeg kan godt lide det sagn. Fru Luise fortæller mig en mængde eventyr. Fru Luise har en sort hankat med gule øjne …"

Assja løftede hovedet og rystede det, så lokkerne flagrede omkring.

"Å, hvor jeg har det godt nu," sagde hun.

I dette øjeblik nåede afbrudte, ensformige toner til vort øre. Over hundrede stemmer sang i kor, med afmålte pauser, en salme; nede på vejen drog en skare pilgrimme forbi, med kors og faner.

"Gud være med dem!" udbrød Assja, der lyttede til tonerne, som lidt efter lidt døde hen.

"Er De så andægtig?"

"Jeg kunne ønske at komme et eller andet sted hen, langt, langt bort, for at bede, – for at gøre noget, der var svært," tilføjede hun. "Dagene farer afsted, livet vil svinde hen, og hvad har vi fået gjort?"

"De er ærgerrig," bemærkede jeg; "De føler en længsel efter ikke at have levet forgæves, De kunne ønske at efterlade spor af Deres tilværelse."

"Er det da umuligt?"

Jeg var lige ved at gentage dette "umuligt." ... Jeg så ind i hendes klare øjne og sagde blot:

"Forsøg!"

"Sig mig," begyndte Assja efter nogle øjeblikkes tavshed, mens flygtige skygger drog hen over hendes ansigt, der igen var blevet blegt: "Den dame, De syntes så godt om ... Kan De ikke huske, endnu oppe i ruinen, der drak min broder hendes skål; det var dagen efter, at vi havde gjort bekendtskab med hinanden?"

Jeg brast i latter.

"Det var en spøg af Deres broder; jeg har aldrig syntes om nogen dame, *nu* i det mindste synes jeg ikke om nogen."

"Men hvad er det egentlig, De synes om hos damerne?" spurgte Assja, idet hun i uskyldig nysgerrighed kastede hovedet lidt tilbage.

"Et besynderligt spørgsmål!" udbrød jeg.

Assja blev noget forvirret.

"Jeg burde ikke have stillet Dem det spørgsmål, vel? De må ikke blive vred, jeg er vant til at snakke løs om alt, hvad der falder mig ind. Det er netop derfor, jeg er bange for at tale."

"Tal De blot, vær for Guds skyld ikke ængstelig," udbrød jeg; "jeg er så glad over, at De endelig holder op at være sky."

Assja slog øjnene ned og smilede for sig selv, svagt og stille; dette smil havde jeg ikke før set hos hende.

"Nå, så fortæl da noget," blev hun ved, og glattede sin kjole og trak den ned over fødderne, som om hun lavede sig til at blive siddende en god stund endnu; "fortæl, eller læs noget for mig, som dengang da De læste "*Onegin*" for os."

Hun blev på engang eftertænksom:

"Hvor hist i grønne grenes skygge
nu korset på min moders grav ..."

sagde hun sagte og for sig selv.

"Hos Pusjkin lyder verset lidt anderledes," bemærkede jeg. [Note 2)]"

"Jeg havde dog lyst til at være Pusjkins Tatjana," fortsatte hun, endnu stadig hensunket i tanker.

"Fortæl så," råbte hun pludselig levende.

Men jeg var ikke oplagt til at fortælle. Jeg betragtede hende, som hun sad der, omflydt af det klare solskin, tillidsfuld og mild. Alt rundt omkring os strålede af livslyst, over og under os – himmel, jord og vand. Selv luften var ligesom drukken af farver.

"Se dog, hvor dejligt!" sagde jeg, idet jeg uvilkårligt sænkede stemmen.

"Ja, dejligt!" svarede hun lige så sagte, uden at se på mig. "Hvis vi begge var fugle ... hvor skulle vi svinge os højt op, flyve afsted ... dukke helt ind i dette blå ... Men vi er ikke fugle."

"Der kan dog vokse vinger ud på os," sagde jeg.

"Hvordan?"

"Med tiden – vil De opleve det. Der er følelser, som løfter os bort fra jorden. De kan stole på det, De *vil* få vinger."

"Har De da haft det?"

"Hvad skal jeg svare Dem ... Før i dag tror jeg ikke, jeg har fløjet."

Assja blev atter eftertænksom. Jeg bøjede mig hen imod hende.

"Kan De danse vals?" spurgte hun pludselig.

"Ja, jeg kan," svarede jeg, noget forundret.

"Så kom, kom ... Jeg vil bede min broder om at spille en vals for os ... Vi vil bilde os ind, at vi flyver, at der er vokset vinger ud på os."

Hun løb ind i huset. Jeg skyndte mig efter hende, og nogle minutter efter drejede vi os rundt inde i det snævre værelse, til en af Lanners yndige melodier. Assja dansede meget godt, behændigt og let. I hendes barnligt-alvorlige træk kom der pludselig noget blødt, kvindeligt. Endnu længe efter følte min hånd hendes fine legeme, endnu længe efter troede jeg at mærke hendes nære, hurtige åndedrag og at have de mørke, ubevægelige, halvt lukkede øjne i det blege, besjælede og af lokkerne omflagrede ansigt foran mig.

X

Hele denne dag gik således, at man ikke kunne have ønsket sig det bedre. Vi var glade som børn. Assja overordentlig elskværdig og naturlig. Gagin havde sin glæde af at betragte hende. Jeg tog først sent af sted. Da jeg var kommet ud midt på Rhinen, bad jeg færgemanden om at lade båden drive for strømmen. Den gamle tog roret op – og den majestætiske strøm førte os med sig. Mens jeg stirrede omkring mig, lyttede og vakte det forbigangne i mig, følte jeg på engang en hemmelig uro i hjertet … jeg vendte blikket mod himlen – men himlen var heller ikke rolig; med sin hær af tindrende stjerner var den i en uafladelig bevægelse, kredsede rundt, sitrede frem og tilbage; jeg bøjede mig ned mod vandet … men også der, i det mørke, kolde dyb, hoppede og flimrede stjernerne; over alt slog en urolig livsånd mig i møde – og uroen inde i mig selv blev stærkere. Jeg lænede mig mod bådens ræling. Vindens susen om mine ører, vandets sagte plasken om bagstavnen af båden, gjorde mit blod hedt, og bølgernes friske pust afkølede mig ikke; inde på bredden begyndte en nattergal at slå, og dens sang virkede på mig som en sød gift. Jeg fik tårer i øjnene, men ikke en genstandsløs henrykkelses tårer. Hvad jeg følte var ikke denne ubestemte, først nylig overståede følelse af umådelig længsel, hvor sjælen bliver så stor, så fuldtonende og den synes at omfatte alt, at elske alt … Nej! jeg brændte af attrå efter lykke. Endnu turde jeg ikke nævne barnet ved sit rette navn, – men lykke, lykke indtil overmættelse – det var det, jeg længtes efter, som jeg smægtede efter … Men båden svømmede bestandig

videre og videre, og den gamle færgemand sad, bøjet over roret, og sov.

XI

Da jeg næste dag var undervejs til Gagins, spurgte jeg ikke mig selv, om jeg var forelsket i Assja, men jeg tænkte meget på hende; hendes skæbne interesserede mig, jeg glædede mig over, at vi, hvad jeg ikke havde turdet håbe, var kommet i berøring med hinanden. Jeg indså, at jeg først i går havde lært hende at kende; tidligere havde hun undgået mig og vendt sig bort fra mig. Og nu, da hun endelig havde givet sig til kende for mig, i hvor henrivende et lys viste nu ikke hendes billede sig for mig, hvor var det ikke nyt for mig, hvilken hemmelighedsfuld trolddom lyste mig ikke i møde fra det ...

Jeg gik rask frem ad den bekendte sti, mens jeg bestandig holdt øje med det hvide lille hus, der tittede frem i det fjerne, jeg tænkte ikke på fremtiden – tænkte ikke engang på den dag i morgen; jeg var usigelig vel til mode.

Assja rødmede, da jeg trådte ind i værelset; jeg lagde mærke til, at hun igen havde pyntet sig, skønt – udtrykket i hendes ansigt passede ikke til pynten; hun var sørgmodig. Og jeg kom med så godt humør! Jeg tror endog, at hun et øjeblik havde i sinde at løbe sin vej, som hun plejede, men at hun tvang sig til at blive. Gagin traf jeg i denne ejendommelige stemning af kunstnerisk ekstase, der uforvarende plejer at betage dilettanter, når de bilder sig ind, at det er lykkedes dem "at gribe naturen ved vingebenet", som de udtrykker sig. Han stod, med strittende hår og overstænket med farve, foran et nyt stykke lærred og strøg af alle kræfter løs på det med penslen. Han nikkede til mig som ude af sig selv, trådte et skridt tilbage,

lukkede øjnene halvt, og styrtede så igen hen til sit billede. Jeg ville ikke forstyrre ham og satte mig hen til Assja. Hendes mørke øjne vendte sig langsomt imod mig.

"De er anderledes i dag, end De var i går," henkastede jeg, efter at jeg havde gjort nogle forgæves forsøg på at få et smil frem på hendes læber.

"Ja, anderledes," svarede hun langsomt og dæmpet. "Men det betyder ikke noget. Jeg har sovet dårligt og har ligget og tænkt hele natten."

"På hvad?"

"Å, jeg har tænkt på mange ting. Det er en vane, jeg har haft lige fra min barndom; lige fra den tid, da jeg levede sammen med moder."

Det kostede hende nogen anstrengelse at få dette ord frem, og hun gentog derefter endnu engang:

"Da jeg levede sammen med moder ... Jeg tænkte på, hvorfor aldrig nogen kan vide forud, hvad der vil ske med ham; undertiden ser man endog ulykken komme, og dog kan man ikke undfly den; og hvorfor tør man ikke altid sige sandheden lige ud? ... Så tænkte jeg på, at jeg ikke ved noget, at jeg må have lært noget. Man skulle opdrage mig forfra, jeg er blevet meget dårligt opdraget. Jeg kan ikke spille klaver, jeg kan ikke tegne, jeg syr endog aldeles forfærdeligt. Jeg har slet ingen talenter, man må kede sig meget ved at være sammen med mig."

"De er uretfærdig imod Dem selv," svarede jeg. "De har læst meget, De er dannet, og med Deres gode forstand ..."

"Har jeg en god forstand?" spurgte hun naivt-videbegærligt, så jeg imod min vilje måtte le ad hende. Hun smilede ikke engang. "Har jeg en god forstand, broder?" spurgte hun Gagin.

Han svarede ikke, men blev ved at arbejde, idet han uophørligt dyppede penslen og bestandig holdt armene højt i vejret.

"Undertiden ved jeg ikke engang selv, hvad det er, jeg går og grubler over," fortsatte Assja med det samme tankefulde udtryk. "I enkelte øjeblikke er jeg bange for mig selv, det er virkelig sandt. Å, jeg ville så gerne ... Men er det da sandt, at damer ikke må læse meget?"

"Meget er ikke nødvendigt, men ..."

"Sig mig, hvad jeg må læse? Vil De sige mig, hvad jeg må gøre? Jeg vil gøre alt, hvad De siger," tilføjede hun, idet hun med uskyldig fortrolighed bøjede sig hen imod mig.

Jeg vidste ikke i øjeblikket, hvad jeg skulle svare.

"Tiden falder Dem dog vist lang i mit selskab?"

"Hvor kan De tro det!" svarede jeg.

"Nå, så takker jeg Dem!" sagde Assja; "men jeg troede, at De kedede Dem."

Og hendes lille, hede hånd trykkede heftigt min.

"N.!" råbte i samme nu Gagin, "er denne baggrund ikke for mørk?"

Jeg trådte hen til ham. Assja rejste sig og gik ud af stuen.

XII

Noget efter kom hun tilbage, blev stående i døren og vinkede ad mig med hånden.

"Sig mig," sagde hun, "ville De blive bedrøvet, hvis jeg døde?"

"Hvad er det dog for besynderlige ideer, De har i dag!" udbrød jeg.

"Jeg bilder mig ind, at jeg snart vil dø, undertiden forekommer det mig, som om alt rundt omkring siger farvel til mig. Det er bedre at dø, end at leve således ... Nej, De må ikke se sådan på mig; jeg forsikrer Dem, jeg spiller ikke komedie. Ellers bliver jeg igen bange for Dem."

"Har De da været bange for mig?"

"Hvis jeg er et så besynderligt væsen, ligger skylden virkelig ikke hos mig," svarede hun. "De ser, jeg kan allerede ikke mere le ..."

Hun blev ved at være sørgmodig og tungsindig lige til om aftenen. Der foregik noget, som jeg ikke forstod, inden i hende. Hendes blik var ofte fæstet på mig, og hver gang følte jeg mig beklemt om hjertet ved dette uforklarlige blik. Hun lod rolig – og alligevel forekom det mig, så ofte jeg så på hende, som om jeg burde sige til hende, at hun skulle ikke være urolig. – Jeg svælgede i synet af hende, jeg fandt en rørende ynde i hendes blege træk, i hendes ubestemte, langsomme bevægelser; men hun mente – jeg ved ikke hvorfor – at jeg var i dårligt humør.

"Hør," sagde hun til mig, kort før jeg gik; "det piner mig, at De måske antager mig for at være letsindig ... For fremtiden skal De altid tro alt, hvad jeg siger Dem, men så må De også være

oprigtig mod mig; jeg skal altid sige Dem sandheden, det giver jeg Dem mit æresord ..."

Dette "æresord" fik mig igen til at le.

"Nej, De skal ikke le," faldt hun hurtigt ind; "ellers må jeg i dag sige til Dem, som De sagde til mig i går: – 'Hvorfor ler De?'" – og efter nogle øjeblikkes tavshed fortsatte hun: "Kan De huske, vi talte i går om vinger? ... Der er vokset vinger ud på mig – men hvor skal jeg flyve hen?"

"Hvad er det, De siger?" svarede jeg; "den hele verden ligger jo åben for Dem ..."

Assja så mig fast og skarpt i øjnene.

"I dag har De ikke nogen god mening om mig," sagde hun og rynkede øjenbrynene.

"Jeg ingen god mening om Dem?"

"Men hvorfor hænger I sådan med hovedet i dag?" afbrød Gagin mig; "vil I have, at jeg skal spille en vals for jer ligesom i går?"

"Nej, nej," svarede Assja, idet hun knugede hænderne sammen; "i dag under ingen omstændigheder!"

"Jeg tvinger dig ikke, vær blot rolig ..."

"Under ingen omstændigheder," gentog hun og blev bleg.

"Skulle hun være forelsket i dig?" tænkte jeg, da jeg kom ned til Rhinen, hvis bølger strømmede rastløst forbi mig.

XIII

"Skulle hun være forelsket i dig?" spurgte jeg mig selv, da jeg vågnede næste dag. Jeg ville ikke se ind i mig selv. Jeg følte, at hendes billede, billedet af "pigen med den tvungne latter" havde trængt sig ind i min sjæl, og at jeg ikke ville have let ved at blive det kvit i en fart. Jeg begav mig til L. og blev der hele dagen; men Assja så jeg kun flygtigt. Hun var utilpas, havde hovedpine. Hun kom ned et øjeblik, med tilbundet hoved, halvtlukkede øjne, bleg, affalden; hun gjorde et forsøg på at smile, sagde: "Det vil nok gå bort igen, det betyder ingenting, alt vil gå bort, ikke sandt?" og gik så sin vej. Jeg blev sørgmodig, jeg følte en trøstesløs tomhed inden i mig, men alligevel måtte jeg blive endnu længe efter, og først sent gik jeg hjem uden at have set hende blot en eneste gang til.

Den næste formiddag tilbragte jeg i en søvnlignende tilstand; jeg ville arbejde – men jeg kunne ikke; jeg foresatte mig slet ikke at bestille noget, slet ikke at tænke på noget ... også det var mig umuligt. Jeg slentrede omkring i byen, kom hjem til mig selv, og gik ud igen.

"Er det måske hr. N.?" hørte jeg pludselig en barnestemme sige bag ved mig. Jeg vendte mig om; der stod en lille dreng. – "Fra frøken Annette," sagde han og rakte mig en billet.

Jeg lukkede den op – det var Assjas uregelmæssige og flygtige skrift. – "Jeg må absolut tale med Dem," skrev hun til mig, "kom klokken fire ved stenkapellet på vejen til ruinen. Jeg har begået en stor uforsigtighed i dag ... For Guds skyld kom, De skal få alt at vide ... sig Ja til overbringeren."

"Er der noget svar?" spurgte drengen.
"Sig: Ja," svarede jeg. Drengen løb sin vej.

XIV

Da jeg var kommet ind i mit værelse, satte jeg mig hen og tænkte. Mit hjerte bankede heftigt. Jeg gennemlæste nogle gange Assjas billet. Jeg så på uret: klokken var endnu ikke tolv.

Døren gik op – Gagin trådte ind.

Han så bedrøvet ud. Han greb min hånd og trykkede den heftigt. Han syntes at være i en stærkt bevæget sindsstemning.

"Hvad er der i vejen?" spurgte jeg.

Gagin tog en stol og satte sig lige over for mig.

"For fire dage siden," begyndte han med et tvungent smil og stammende, "forbavsede jeg Dem ved min fortælling; i dag vil jeg forbavse Dem endnu mere. Jeg ville formodentlig ikke til en anden ... ikke sådan lige frem ... men De er en mand af ære, De er min ven, ikke sandt? – Nu vel: min søster Assja elsker Dem."

Jeg fo'r sammen og sprang op ...

"Deres søster, siger De ..."

"Ja, ja vist," afbrød Gagin mig. "Jeg siger Dem, hun har mistet sin forstand og vil også få mig til at gå fra forstanden. Hun ved, gudskelov, ikke, hvad det er at lyve, og hun har tillid til mig. Hvad der dog bor for en sjæl i den pige! ... Men hun vil dog ødelægge sig selv, ja ødelægge sig."

"De tager vel fejl," bemærkede jeg ...

"Nej, jeg gør ikke. I går blev hun, som De ved, liggende næsten hele dagen, spiste ikke noget, men beklagede sig dog ikke ... Hun klager aldrig. – Jeg nærede ingen bekymring, skønt der hen imod aften indfandt sig nogen hede hos hende. I morges klokken to vækker vor værtinde mig: 'De må komme ind

til Deres søster,' sagde hun, 'hun er blevet syg.' – Jeg løb ind til Assja og fandt hende påklædt, i feber, grædende; hendes hoved brændte, tænderne klaprede i munden på hende. 'Hvad er der i vejen?' spurgte jeg, 'er du syg?' – Hun kastede sig om min hals og trængte ind på mig, at jeg skulle skaffe hende bort, så hurtigt som muligt, hvis jeg ikke ville have, at hun skulle dø ... Jeg forstår hende ikke, søger at berolige hende ... hendes hulken bliver voldsommere ... og pludselig, midt under denne hulken, hører jeg ... Nå, kort sagt, jeg hørte, at hun elsker Dem. – Jeg forsikrer Dem, vi to, som begge er forstandige mænd, vi kan ikke gøre os noget begreb om, hvor hun føler dybt, og hvor utrolig heftigt disse følelser ytrer sig hos hende; det kommer over hende lige så uventet og uafvendeligt som et uvejr. – De er et meget elskværdigt menneske," vedblev Gagin, "men jeg må tilstå, jeg kan ikke begribe, hvorfor hun har forelsket sig i Dem. Hun påstår, at hun kom til at holde af Dem straks den første gang, hun så Dem. Det var også derfor, hun græd, da hun nu for nylig forsikrede mig om, at hun aldrig ville elske andre end mig. – Hun tror, at De ringeagter hende, bilder sig ind, at De kender hendes herkomst; hun spurgte mig, om jeg havde fortalt Dem hendes historie – jeg ... sagde naturligvis nej; men det er forbavsende, så fintfølende hun er. Hun ønsker kun én ting: at komme bort, og straks. Jeg blev siddende hos hende, lige til det blev dag; jeg måtte give hende mit æresord på, at vi allerede i morgen skulle have forladt dette sted – så først faldt hun i søvn. Jeg tænkte frem og tilbage over sagen og bestemte mig til – at tale med Dem. Efter min mening har Assja ret: det er det bedste – at vi begge to rejser. Jeg ville endnu i dag være taget bort med hende, hvis ikke en tanke, som pludselig faldt mig ind, havde

holdt mig tilbage. Måske ... hvem kan vide det? ... måske synes De om min søster? – hvis det var tilfældet, hvorfor skulle jeg så rejse bort med hende? – Så besluttede jeg at kaste al undseelse overbord ... jeg har desuden selv lagt mærke til adskillige ting ... jeg besluttede altså ... at høre af Deres egen mund ..." Den stakkels Gagin blev aldeles forvirret. – "Undskyld mig," tilføjede han; "jeg har ingen erfaring i den slags sager."

Jeg greb hans hånd.

"De vil have at vide," sagde jeg med fast stemme, "om jeg synes om Deres søster? Ja, jeg synes om hende ..."

Gagin så på mig.

"Men," stammede han, "De vil ikke ... gifte Dem med hende?"

"Hvor vil De, at jeg skal kunne svare Dem på et sådant spørgsmål? Betænk selv, kunne jeg vel nu ..."

"Jeg forstår, jeg forstår," afbrød Gagin mig. "Jeg har aldeles ingen ret til at forlange et svar af Dem, og mit spørgsmål var – meget upassende – men hvad skulle jeg gøre? Man skal ikke lege med ild. De kender ikke Assja, hun kunne måske blive syg, løbe bort, foreslå Dem en sammenkomst ... En anden var i stand til at skjule alt og til at vente på en lejlighed – men hun ikke. Det er første gang, det hænder hende – det er netop det slemme ved sagen. Hvis De havde set, hvorledes hun i dag lå hulkende for mine fødder, så ville De kunne forstå min angst."

Jeg blev eftertænksom. Gagins ord "foreslå Dem en sammenkomst" traf mig lige i hjertet. Jeg fandt det skammeligt ikke at gengælde hans frimodige åbenhjertighed med den samme åbne adfærd.

"Ja," sagde jeg endelig, "De har ret. For en time siden fik jeg en billet fra Deres søster. Her er den."

Gagin tog billetten, løb den hurtigt igennem, og lod hænderne falde ned på sine knæ. Det forbavsede udtryk i hans ansigt tog sig meget pudsigt ud, men jeg var just ikke oplagt til at le.

"De er, jeg gentager det, en mand af ære," sagde han; "men hvad skal man nu gøre? Hm! hun vil rejse, og hun skriver til Dem, og bebrejder sig selv sin uforsigtighed ... og hvornår kan hun dog have skrevet dette? Hvad *vil* hun Dem da?"

Jeg søgte at berolige ham, og vi begyndte at tale, så koldblodigt som muligt, om, hvad vi skulle gøre.

Til sidst blev der besluttet følgende: For at forhindre ethvert fortvivlet skridt, skulle jeg indfinde mig på det bestemte sted og tale aldeles ligefremt med Assja; Gagin forpligtede sig til at blive hjemme og lade, som om han slet ikke vidste noget om billetten; om aftenen skulle vi træffe sammen igen. – "Jeg nærer fuld tillid til Dem," sagde Gagin og trykkede heftigt min hånd; "skån Assja og mig. Men vi rejser alligevel i morgen," tilføjede han, idet han rejste sig; "for De vil dog ikke gifte Dem med Assja."

"Giv mig frist til i aften," svarede jeg.

Han gik, men jeg kastede mig på sofaen og lukkede øjnene. Jeg havde en fornemmelse, som om alt løb rundt for mig: der var stormet alt for mange indtryk ind på mig på engang. Jeg ærgrede mig over Gagins åbenhjertighed, og jeg ærgrede mig over Assja, hendes kærlighed gjorde mig på engang glad og forvirret. Jeg kunne ikke forstå, hvad der kunne have bevæget hende til at fortælle alting til broderen; det pinte mig, at der måtte tages en hurtig, ja en øjeblikkelig beslutning ... "Gifte sig,

med en syttenårig pige, af en sådan karakter; hvor er det muligt?" sagde jeg, og rejste mig op.

XV

På det fastsatte klokkeslæt sejlede jeg over Rhinen, og det første ansigt, jeg mødte på den anden bred, var den dreng, som havde været hos mig om morgenen. Han lod til at have ventet på mig.

"Fra frøken Annette," sagde han og leverede mig en ny billet. Assja meddelte mig, at hun havde bestemt et andet sted for vor sammenkomst. Om halvanden time skulle jeg indfinde mig, ikke ved kapellet, men ved fru Luises hus, banke på i stuen og gå op på tredje sal.

"Igen Ja?" spurgte drengen.

"Ja," gentog jeg og gik ned imod Rhinbredden.

Der var ikke længere tid til at vende tilbage til min bopæl, og drive om i gaderne – havde jeg ikke lyst til. Udenfor bymuren lå der en lille have med en lukket keglebane og borde for de øldrikkende. Jeg gik derind. Nogle gæster, der allerede var til års, spillede kegler; kuglerne rullede snurrende afsted, nu og da gav en sit bifald til kende. En smuk opvartningspige med forgrædte øjne bragte mig et krus øl; jeg så hende ind i ansigtet. Hun vendte sig hurtigt om og gik.

"Å ja," bemærkede en velnæret, rødkindet borgermand, som sad i nærheden af mig; "det står snavs med lille Hannes humør i dag. Hendes kæreste er trukket afsted med soldaterne." Jeg kastede et blik hen på hende: hun havde trykket sig op i en krog og sat hånden under kinden; den ene tåre efter den anden trillede ned på hendes fingre. Der var en, som forlangte øl; hun bragte øllet og vendte tilbage til sin plads. Hendes nedslåethed virkede tilbage på mig; jeg faldt her i tanker over det

forestående møde: jeg tænkte på det, men med bekymring, ikke med glæde. Det var ikke med et let hjerte, at jeg gik til denne sammenkomst, der ventede mig ikke nogen hengiven af glad, gensidig kærlighed; jeg skulle holde et givet løfte, opfylde en trykkende pligt. "Med hende tør man ikke spøge" – disse ord af Gagin havde som pilespidser boret sig ind i min sjæl. Og alligevel, det var jo ikke mere end fire dage siden, at jeg i hin båd, som bølgerne førte med sig, havde smægtet efter lykke! Nu syntes lykken at ville vise sig – men jeg tøvede, stødte den fra mig; jeg måtte støde den fra mig ... Det uventede i dens komme gjorde mig forvirret. Assja selv, med sit fyrige hoved, sin fortid, sin opdragelse, dette tiltrækkende, men besynderlige væsen – jeg tilstår det, hun indjog mig frygt. Længe kæmpede disse følelser i mig. Det angivne klokkeslæt rykkede nærmere. " Du kan ikke gifte dig med hende", det var enden på det hele: "Hun vil ikke få at vide, at du også har elsket hende."

Jeg rejste mig – trykkede den stakkels Hanne en daler i hånden (hun takkede mig ikke engang for den) og begav mig til fru Luises hus. Tusmørkets skygger svævede allerede i luften, og over den mørke gade lyste oppe på himlen en smal stribe, der var farvet rød af genskinnet fra aftensolen. Jeg bankede sagte på døren; den blev straks lukket op. Jeg trådte ind over tærsklen og befandt mig pludselig i et mørkt rum.

"Denne vej!" sagde én, som efter stemmen at dømme måtte være en gammel kone. "Man venter på Dem."

Jeg famlede mig et par skridt fremad; en udmagret hånd greb min.

"Er det Dem, fru Luise?" spurgte jeg.

"Ja det er," svarede den samme stemme; "det er mig, min kønne, unge herre." Den gamle førte mig så op ad en stejl trappe og blev stående på afsatsen oppe ved tredje sal. I det matte lys, som faldt ind gennem et lille vindue, viste sig borgmesterenkens rynkede ansigt. Et modbydeligt snu grin fortrak de indfaldne læber og gjorde de små glansløse øjne endnu mindre. Hun pegede på en lille dør. Med sitrende hånd åbnede jeg den og lukkede den efter mig.

XVI

Der var temmelig mørkt i det lille værelse, som jeg trådte ind i, og jeg kunne ikke straks få øje på Assja. Hun sad, indhyllet i et stort tørklæde, på en stol henne ved vinduet og havde drejet hovedet bort eller næsten skjult det, som en lille forskræmt fugl. Hun åndede hurtigt og rystede over hele kroppen. Det gjorde mig usigelig ondt for hende. Jeg gik hen til hende. Hun drejede hovedet endnu mere bort ...

"Anna Nikolajevna," sagde jeg.

Hun rejste sig pludselig og forsøgte at se på mig – men kunne ikke. Jeg tog hendes hånd, den var kold og blev liggende som livløs inden i min.

"Jeg ville ..." begyndte Assja og prøvede på at smile, men hendes blege læber ville ikke lystre hende: "Jeg ønskede ... nej, jeg kan ikke," sagde hun og tav igen. Og virkelig, stemmen svigtede hende ved hvert ord.

Jeg satte mig ved siden af hende.

"Anna Nikolajevna," gentog jeg, og var heller ikke i stand til at sige mere.

Der blev stille i stuen. Jeg holdt endnu stadig hendes hånd i min og så på hende. Hun bevarede den samme, i sig selv tilbagetrukne holdning, åndede tungt og pressede tænderne ind i underlæben, for ikke at græde og for at holde de frembrydende tårer tilbage ... Jeg blev ved at betragte hende; der lå noget rørende hjælpeløst i hendes ængstelige ubevægelighed; det så ud, som om hun næppe havde kunnet nå hen til stolen og var faldet sammen i den. Følelsen løb af med mig ...

"Assja," hviskede jeg sagte.

Hun lastede langsomt øjnene op imod mig. ... O, hvem kan beskrive dig, blik fra en elskende kvindesjæl! Disse øjne, de udtrykte bøn, tillid, spørgsmål, hengivelse ... jeg var ikke i stand til at modstå deres trolddom. En brændende ild fo'r igennem mig som stik af glødende nåle; jeg bøjede mig ned og trykkede mine læber mod hendes hånd ...

En bævende lyd, som af et kvalt suk, nåede mit øre, og jeg mærkede, hvorledes en hånd, der sitrede som et blad, sagte berørte mit hår. Jeg løftede hovedet og så hende ind i ansigtet. Hvor det forekom mig pludselig forvandlet! Det ængstelige udtryk var forsvundet, blikket svævede frit ud i rummet og drog mig med, læberne havde skilt sig lidt fra hinanden, panden bleg som marmor, og lokkerne strøget tilbage, som om vinden havde kastet dem. Jeg glemte alting, drog hende hen til mig – hendes hånd adlød villigt, og hele legemet fulgte efter, sjalet gled ned fra skuldrene, og hendes hoved hældede sig stille mod mit bryst og lagde sig til mine brændende læber ...

"Din ..." hviskede hun næppe hørligt.

Jeg havde allerede lagt min arm om hendes liv ... da fo'r pludselig som et lyn tanken om Gagin igennem mig. "Hvad er det, vi gør!" råbte jeg og trak mig tilbage "... Deres broder ... ved alting ... Han ved, at vi mødes her."

Assja sank ned på stolen.

"Ja," vedblev jeg, idet jeg stod op og gik over i den anden side af værelset. "Deres broder ved alt ... jeg måtte fortælle ham alting."

"De måtte?" stammede hun ganske sagte. Hun var endnu ikke kommet helt til sig selv igen og forstod mig kun

ufuldkomment.

"Å, ja," gentog jeg med en vis bitterhed; "og det er Deres skyld, ene og alene Deres skyld. Hvorfor har De forrådt Deres hemmelighed? Hvem har tvunget Dem til at fortælle Deres broder alting? Han var selv hos mig i dag og meddelte mig Deres samtale med ham."

Jeg undgik at se på Assja og gik med lange skridt op og ned i værelset. – "Nu er alt tabt, alt, alt."

Assja gjorde mine til at rejse sig.

"Bliv," råbte jeg; "bliv, jeg beder Dem. De har at gøre med et honnet menneske – ja med et hæderligt menneske. – Men for Guds skyld, hvad har bragt Dem i en sådan bevægelse? Skulle De have bemærket nogen forandring hos mig? Men det var mig ikke muligt at holde det skjult for Deres broder, da han besøgte mig i dag."

"Hvad er det nu, du snakker om?" tænkte jeg ved mig selv, og det fo'r mig gennem hovedet, at jeg var en æreløs bedrager, at Gagin vidste besked med vor sammenkomst, at alting var forvrøvlet, forkludret og ødelagt.

"Det var jo ikke mig, der lod min broder kalde," svarede Assja med forskrækket, tonløs stemme; "han kom af sig selv."

"Nu kan De selv se, hvad De har udvirket," fortsatte jeg. "De vil rejse bort ..."

"Ja, jeg må bort," hviskede hun lige så sagte; "Jeg har også kun bedt Dem om at komme, for at jeg kunne sige farvel til Dem."

"Og De tænker, at det vil falde mig let at skilles fra Dem?" svarede jeg.

"Hvorfor måtte De da fortælle det til min broder?" gentog Assja med et udtryk af forundring.

"Jeg siger Dem – jeg turde ikke gøre anderledes. Hvis De ikke selv havde røbet Dem ..."

"Jeg havde lukket mig inde på mit værelse," svarede hun troskyldigt; "jeg vidste ikke, at min værtinde havde en anden nøgle ..."

Denne uskyldige ytring, af hendes mund, i et sådant øjeblik – gjorde mig dengang næsten rasende ... Men nu kan jeg ikke tænke tilbage på den uden at blive rørt. Stakkels, ærlige, oprigtige barn!

"Og således er da alting forbi!" begyndte jeg igen. "Alt. Vi må nu skilles." Jeg stjal mig til at se hen på Assja ... hendes ansigt blev stadig mere og mere blussende rødt. Hun var, jeg følte det, skamfuld og angst. Jeg selv bevægede mig og talte som en febersyg. "De har ikke givet de spirende følelser tid til at udfolde sig, De har selv tilintetgjort vor forbindelse, De havde ingen tillid til mig, De tvivlede på mig."

Mens jeg talte, havde Assja bøjet sig mere og mere forover – pludselig sank hun på knæ, lod hovedet falde ned i sine hænder og brast i gråd. Jeg styrtede hen til hende, søgte at rejse hende op, men hun ville ikke. Jeg kan ikke udholde kvindetårer: så snart jeg ser dem, mister jeg hele min fatning.

"Anna Nikolajevna, Assja," råbte jeg; "jeg beder Dem, jeg bønfalder Dem, for Guds skyld hør mig ..." jeg greb igen hendes hånd.

Men til min største forbavselse sprang hun pludselig op – ilede hurtigt som et lyn hen til døren og forsvandt ...

Da fru Luise noget efter trådte ind – stod jeg endnu midt i værelset, som truffet af et lyn. Jeg forstod ikke, hvorledes denne sammenkomst kunne ende så brat og så dumt, da jeg selv

endnu ikke havde fået sagt hundrededelen af det, som jeg ville og måtte sige, og jeg endnu ikke kunne tænke mig, hvorledes enden egentlig ville blive.

"Er frøkenen gået?" spurgte fru Luise og trak de gule øjenbryn helt op til håret.

Jeg gloede på hende som en idiot – og gik.

XVII

Jeg forlod byen og søgte ud i det fri. Jeg var ude af mig selv af ærgrelse. Jeg overvældede mig selv med bebrejdelser. Hvorledes havde jeg været i stand til at misforstå den grund, som havde fået Assja til at vælge et andet sted til sammenkomsten; hvordan havde jeg i den grad kunnet undervurdere, hvad det måtte koste hende at tage sin tilflugt til den gamle; hvorfor havde jeg ikke holdt hende tilbage! Under fire øjne, i det ensomme, halvmørke værelse, der havde jeg haft kraft, der havde jeg haft hjerte – til at støde hende fra mig, ja endog gøre hende bebrejdelser ... Og nu forfulgte hendes billede mig, jeg bad hende om tilgivelse; erindringen om dette blege ansigt, om disse fugtige og sky øjne, det løste hår over den bøjede skulder, hovedet, der sagte hældede sig mod mit bryst – disse minder brændte som ild inden i mig. – "Din" ... jeg kunne endnu høre hendes hvisken. "Jeg har handlet samvittighedsfuldt" – søgte jeg at indbilde mig selv ... Løgn! Var det da virkelig den slutning, jeg havde ønsket? Er jeg da i stand til at skilles fra hende? Kan jeg undvære hende? Vanvittige! Vanvittige! råbte jeg rasende.

Imidlertid var natten brudt frem. Med lange skridt skyndte jeg mig hen til huset, hvor Assja boede.

XVIII

Gagin kom mig i møde.

"Har De set min søster?" råbte han allerede langt borte fra til mig.

"Er hun da ikke hjemme?" spurgte jeg.

"Nej."

"Er hun ikke kommet hjem?"

"Nej. De må tilgive," vedblev Gagin, "jeg kunne ikke holde det ud længere; trods vor aftale har jeg været ved kapellet; der var hun ikke; hun kan altså ikke være gået derhen."

"Hun er ikke gået til kapellet."

"Og De har ikke set hende?"

Jeg måtte tilstå, at jeg havde set hende.

"Hvor?"

"Hos fru Luise. – Vi skiltes for en time siden," tilføjede jeg; "jeg troede bestemt, at hun var kommet hjem igen."

"Lad os vente på hende," sagde Gagin.

Vi gik ind i huset og satte os ved siden af hinanden. Vi tav begge. Der var ingen af os, der var synderlig vel til mode. Hvert øjeblik så vi hen til døren og lyttede. Til sidst rejste Gagin sig.

"Nej, det er for galt!" råbte han; "det er, ligesom om alt mit blod på én gang var frosset fast i mig. Så sandt der er en Gud, hun dræber mig til sidst ... Kom, lad os søge efter hende."

Vi gik ud. Derude var det allerede ganske mørkt.

"Hvad har De da talt med hende om?" spurgte Gagin, idet han trak hatten ned over øjnene.

"Jeg var knap sammen med hende fem minutter," svarede jeg; "jeg talte med hende, som vi var kommet overens om."

"Hør," sagde han; "lad os hellere gå hver for sig, så finder vi hende snarere. – Men i ethvert tilfælde, vær her tilbage igen om en time."

XIX

Jeg skyndte mig ned ad vinbjerget og ind i byen. I flyvende fart fo'r jeg igennem alle gaderne, så efter over alt, kiggede endog op til fru Luises vinduer, kom så ned til Rhinen og løb langs hen ad bredden ... Nu og da mødte jeg kvindeskikkelser; men Assja var intetsteds at se. Jeg ærgrede mig nu ikke længere, en hemmelig frygt pinte mig, – og ikke blot frygt ... nej, jeg fyldtes af anger, af blændende medlidenhed, af kærlighed, – ja! af den ømmeste kærlighed! Mens jeg vred mine hænder, råbte jeg ud i det frembrydende natlige mørke, råbte på Assja, først sagte, så højere og stadig højere; jeg gentog vel de hundrede gange, at jeg elskede hende, jeg svor, at jeg aldrig ville skilles fra hende; der var ikke det, som jeg ikke ville have givet for igen at kunne holde hendes kolde hånd i min, høre hendes blide stemme, se hende selv igen foran mig ... Hun havde været mig så nær, med fuld tillid, med hele hjertets og følelsens hellige enfold var hun kommet mig i møde, havde lagt sin uerfarne ungdom i min hånd ... og jeg havde ikke trykket hende til mit bryst, jeg havde givet afkald på den lykke at se hendes elskelige ansigt stråle af glæde og stille henrykkelse ... Denne tanke gjorde mig vanvittig.

"Hvor kan hun være gået hen, hvad er der blevet af hende?" råbte jeg fuld af angst, i afmægtig fortvivlelse ... Pludselig skimtede jeg noget hvidt nede ved bredden. – Jeg kendte det sted: en mand, der var druknet for halvfjerds år siden, havde her fundet sin grav, og over graven stod der et gammelt hældende stenkors med gammeldags indskrift. – Mit hjerte holdt op at slå. Jeg løb hen til korset: den hvide skikkelse var

forsvundet; jeg råbte: "Assja!" Det vilde skrig forskrækkede mig selv – ingen svarede.

Jeg besluttede at forhøre mig hos Gagin, om han måske havde fundet hende.

XX

Da jeg med hastige skridt steg op ad den sti, som snoede sig hen over vinbjerget, så jeg, at der var lys i Assjas værelse ... det stemte mig noget roligere.

Jeg kom op til huset; gadedøren var lukket, jeg bankede på. Et vindue i den ikke oplyste stueetage blev forsigtigt lukket op, og Gagin stak hovedet ud af det.

"Fundet?" spurgte jeg.

"Hun er kommet hjem af sig selv," hviskede han; "hun er oppe på sit værelse og klæder sig af. Alt er i orden."

"Gud være lovet!" råbte jeg i et anfald af usigelig glæde; "Gud være lovet! Nu er alt godt igen. Men De husker, vi har endnu noget at tale med hinanden om."

"En anden gang," sagde han og trak sagte vinduet til igen; "en anden gang, lev vel så længe."

"I morgen altså," sagde jeg; "i morgen skal alting klares."

"Lev vel," gentog Gagin. Vinduet blev lukket. Jeg var lige ved at banke på igen. Jeg ville straks sige til Gagin, at jeg bad om hans søsters hånd. Og dog, et sådant frieri i et sådant øjeblik ... Nå, i morgen da, tænkte jeg; i morgen skal du blive lykkelig ...

I morgen skal du blive lykkelig! Lykken kender ikke noget "i morgen"; den kender heller ikke noget "i går"; den ved ikke af nogen fortid at sige, den tænker ikke på nogen fremtid; nutiden tilhører den, og ikke engang dagen, kun øjeblikket.

Jeg kan ikke længere huske, hvordan jeg kom til S. Mine fødder har ikke ført mig, båden har ikke båret mig, – som på brede mægtige vinger er jeg blevet løftet derover. Min vej førte

mig forbi en busk, hvor en nattergal sad og sang: jeg syntes, den sang om min kærlighed og om min lykke.

XXI

Da jeg næste morgen fik øje på det velbekendte hus, blev jeg slået af en besynderlig omstændighed: alle vinduerne stod åbne, døren var slået op på vid gab; på dørtærsklen lå der en mængde papirstumper; inde i gangen sås en pige med en kost.

Jeg gik hen til hende.

"De er rejst!" plumpede det ud af hende, førend jeg endnu havde fået tid til at spørge hende, om Gagins var hjemme?

"Rejst?" gentog jeg ... "Hvad siger De, rejst? Hvorhen?"

"De er rejst i morges klokken seks, uden at sige hvorhen. Men, bi lidt, De er sagtens hr. N.?"

"Ja, jeg er."

"Der ligger et brev til Dem hos madamen."

Tjenestepigen gik og kom tilbage med et brev. "Værs'god, der er det."

"Men det er ikke muligt ... Hvordan er det gået til?" sagde jeg. Pigen gloede på mig og gav sig så igen til at feje.

Jeg åbnede brevet. Det var Gagin, der skrev; ikke en linje fra Assja. Han begyndte med at bede mig om undskyldning for sin pludselige afrejse; han var overbevist om, at jeg ved nærmere eftertanke ville billige hans beslutning. Han havde ikke kunnet finde nogen anden udvej til at slippe ud af en situation, som kunne blive vanskelig og farlig. "Da vi sad sammen i går aftes," skrev han, "og tavse ventede på Assja, blev det mig aldeles klart, at det var nødvendigt, at vi skiltes. Der gives fordomme, som jeg må respektere; jeg forstår, at De ikke kan gifte Dem med Assja. Hun har fortalt mig alting; for hendes freds skyld har jeg

været nødt til at give efter for hendes gentagne og indtrængende bønner." – Slutningen af brevet indeholdt en beklagelse over, at vort bekendtskab så hurtigt var blevet afbrudt, et ønske om, at det måtte gå mig godt, en hjertelig hilsen og en indtrængende bøn om, at jeg ikke ville anstrenge mig for at opsøge dem.

"Fordomme!" råbte jeg, som om han kunne høre mig; "hvad er det for noget vanvittigt snak! Hvem har givet ham ret til at tage hende fra mig ..." Jeg greb mig med begge hænder om hovedet.

Tjenestepigen gav sig til at råbe på madamen; hendes forfærdelse gengav mig min fatning. Jeg havde kun én tanke: at søge dem op, at finde dem, hvad det så skulle koste. Jeg kunne umuligt slå mig til ro ved dette resultat. Af værtinden fik jeg at vide, at de klokken seks om morgenen var gået ombord på et dampskib, der sejlede ned ad Rhinen. Jeg skyndte mig hen på kontoret; der sagde man mig, at de havde løst billet til Köln. Jeg gik hjem, i den hensigt at pakke straks og rejse efter dem. Min vej førte mig forbi fru Luises hus ... Pludselig hører jeg, at der er én, der kalder på mig. Jeg så op, og i et vindue i det samme værelse, hvor jeg den foregående dag havde talt med Assja, stod borgmesterenken. Med sit modbydelige grin kaldte hun på mig. Jeg vendte mig om og ville gå videre; men så råbte hun efter mig, at hun havde noget til mig. Disse ord fik mig til at standse, og jeg gik op i huset. Hvorledes skal jeg beskrive mine følelser ved igen at se dette værelse ...

"Egentlig," sagde den gamle, idet hun viste mig en lille billet; "egentlig skulle jeg kun levere Dem denne her, hvis De kom til mig af Dem selv, men De er sådan en køn ung herre. Så tag den da."

Jeg tog billetten.

På et ganske lille stykke papir var der med blyant kradset følgende, næsten ulæselige ord:

"Lev vel, vi vil aldrig mere få hinanden at se. Jeg rejser ikke af stolthed – nej, jeg kan ikke andet. I går, da jeg græd for Dem, havde De kun behøvet at sige et ord, kun et eneste ord – og jeg var blevet. De sagde det ikke. Det måtte vel så være det rigtigste … Lev vel, for bestandig."

Et ord … O, jeg dåre! Dette ord … jeg havde i går aftes råbt det under tårer atter og atter, jeg havde kastet det ud for vinden, ude på den ensomme mark havde jeg gentaget det tusinde gange … men til hende havde jeg ikke sagt det, til hende havde jeg ikke sagt, at jeg elskede hende … Og dengang *kunne* jeg jo heller ikke endnu udtale det ord. Da jeg mødtes med hende i hint skæbnesvangre værelse, vidste jeg endnu ikke rigtig selv, at jeg elskede hende; ja det havde jo end ikke stået fuldstændig klart for mig, mens jeg sad ved siden af hendes broder i sløv og pinefuld tavshed. Først et øjeblik efter brød det frem med uimodståelig magt, dengang muligheden af en ulykke bragte mig til at skælve, da jeg begyndte at søge efter, at kalde på hende; men da var det allerede for sent. Man vil sige til mig: "Det er jo umuligt!" Jeg ved ikke, om det er muligt – men jeg ved, at det er sandt. Assja ville ikke være rejst, hvis der blot havde været spor af koketteri hos hende, og hvis hun ikke havde indtaget en falsk stilling. *Hun* kunne ikke bære det, som enhver anden ville have båret: det havde jeg ikke forstået. Min onde dæmon holdt tilståelsen tilbage på mine læber, da jeg for sidste gang traf sammen med Gagin foran det mørke vindue, og det

sidste halmstrå, som jeg endnu havde kunnet klynge mig fast til, smuttede ud af mine hænder.

Samme dag vendte jeg med pakket vadsæk tilbage til byen L. og stilede til Köln. Jeg husker, at i det øjeblik dampskibet lagde fra land og jeg i tankerne tog afsted med hine gader, med alle hine steder, som jeg fra nu af aldrig mere skulle komme til at glemme, fik jeg øje på Hanne. Hun sad på en bænk nede ved bredden. Hendes ansigt var blegt, men ikke sørgmodigt; en smuk ung knøs stod ved siden af hende og fortalte hende leende noget; ovre på den anden Rhinbred stirrede endnu stadig det lille madonnabillede sørgmodigt frem mellem det gamle egetræs mørkegrønne blade.

XXII

I Köln kom jeg på sporet af Gagins; jeg fik at vide, at de var rejst til London; jeg drog afsted, efter dem; men i London strandede alle mine efterforskninger. Endnu i lang tid kunne jeg ikke slå mig til ro, endnu i lang tid blev jeg ved at søge, men til sidst måtte jeg opgive alt håb om at finde dem igen.

Og jeg har heller ikke set dem siden – jeg har aldrig genset Assja. Om ham hørte jeg senere en lille smule, men hun var for bestandig forsvundet for mig. Jeg ved ikke engang, om hun lever endnu. Engang, det var nogle år efter i udlandet, så jeg i en jernbanewaggon et glimt af en dame, hvis ansigt erindrede mig levende om uforglemmelige træk … dog, jeg lod mig sandsynligvis skuffe af en tilfældig lighed. I min erindring blev Assja ved at være den samme lille pige, som jeg havde kendt i mit livs skønneste tid, som jeg havde set hende den sidste gang, sunket sammen over ryggen på den lave træstol.

Jeg må imidlertid tilstå, at jeg ikke har sørget overdrevet længe over hende, ja det forekom mig endog, at skæbnen havde gjort vel i ikke at forene os; jeg trøstede mig ved den tanke, at jeg sandsynligvis ikke ville være blevet lykkelig med en sådan kone. Jeg var ung dengang, og fremtiden, dette korte, flygtige øjeblik, syntes mig endnu at være ubegrænset. Hvorfor, tænkte jeg, hvorfor skulle ikke det, som er slet engang, kunne ske igen, og bedre, skønnere? Jeg har lært andre kvinder at kende – men den følelse, som Assja havde vakt hos mig, denne brændende, ømme, dybe følelse, den kom aldrig mere igen. Nej! Ingen øjne kunne erstatte mig dem, som engang havde været så kærligt

fæstede på mig; mod intet hjerte, der har trykket sig til mit bryst, har mit eget banket med en så glad, med en så sød beklemthed. Fordømt til en familieløs pebersvends ensomme liv, slæber jeg mig kummerligt gennem årene; men jeg bevarer som en helligdom hendes breve og den visne geraniumkvist, den kvist, som hun engang kastede ud til mig gennem vinduet. Endnu den dag i dag sender den en svag duft fra sig, men hånden, som gav mig den, hin hånd, som det kun én gang blev mig forundt at trykke til mine læber, den er måske allerede for længe siden smuldret i graven … Og jeg selv – hvad er jeg blevet til? hvad er der blevet tilbage af mig, hvad af hine salige og kvalfulde dage, af hine vingede håb og længsler? Således overlever en ubetydelig urts svage duft alle et menneskes glæder og – overlever selve mennesket.

Om "Assja"

Forfatter: Ivan Turgenjev (1818-1883).
Org. udg.: Ася, i Современник (Sovremennik ~ "Samtiden") 1858 nr. 1.
Denne udgave efter: Smaa Fortællinger af Iwan Turgenjew. Paa Dansk ved Vilhelm Møller. L. A. Jørgensens Forlag, København 1872.
Oversætter: Vilhelm Møller (1846-1904).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Konstantin Egoroviç Makovskij (1839-1915): *Pige i Flora-kostume*.

ISBN 978-87-7628-366-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-600-3 (Ølstykke 2028).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Indhold

Forside
Titelblad
Ophavsret og brugsbetingelser
I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
XXII

Om "Assja"

Note 1:

Dresdens "Grünes Gewölbe": Et museum i Dresden med en mængde kunstfærdigt forarbejdede nipsgenstande mm.

Note 2:

"Hos Pusjkin lyder verset lidt anderledes: I Pusjkins original hedder det "korset på min *ammes* grav".